

HIIUMAA TEATAJA

Sündisid uued vallakodanikud

VILLU ELLERMÄE

TORSTEN VENT

JANETE LEMBERG

MARYELLA KÖSTER

KUSTAV MAIVEL

Õnnitleme vanemaid!

Hiiumaa valla väljanne. Tasuta.

Detsember 2018, nr 12

Beebid peredega käisid vastuvõtul Käinas

Reede, 23. novembri õhtupoolikul toimus Käina kultuurikeskuses Hiiumaa valla esimene ühine beebipäev, kuhu olid kutsutud Hiiumaal 2018.

aasta esimesel poolaastal sündinud 35 beebit koos vanematega.

Peredele esinesid õpetajate Malle Mürgimäe, Heli Lindmäe ja Olesja Voronjkuki õpilased:

I klassi solfedžo õpilased lauluga "Millest küll on tehtud", klaveril Anni Hiimets – V. Klimaševski palaga "Tark kilpkonn", plokkflöödil Jakob Metsküla ja Lisette Luure teosega "Cantiga", klaveril Anete Liit K. Rebane palaga "Põdrapull

Priidiku ringmäng". Luuletuse "Ma tahan olla" lugesid Mona Kõuts ja Amanda Liister.

Tervitasid Hiiumaa vallavanem Reili Rand ja Käina sotsiaaltöös-petsialist Heli Tuisk. Pered said kingituseks Hiiumaa valla logoga

lusika lapse nime ja sünnikuupäeva ning raamatu "Pisike puu".

Pärast piduliku osa lõppu olid kõik osalejad oodatud suupistelauda ja pildistamisele. Aitäh tulemast ja järgmiste kohtumisteni!

Jõulukuusk "Juured" jõudis Kärddlasse

Teisipäeval jõudis Kärddlasse jõulukuusk "Juured", mille oksteks on juured ja mis kutsub hiidlasti tagasi oma juurte juurde.

"Loodav jõulupuu sümboliseerib Hiiumaa perekonda, kelle juured ulatuvad kaugele, kuid on alguse saanud meie armsal Hiiumaal," selgitas vallavanem Reili Rand. "Meie jaoks on oluline iga hiidlane ja me kutsume kõiki koju. Loodame, et pere ja sõpradega koos veedetud jõuluaeg annab inspiratsiooni kodusaarele naasmiseks. Üheskoos loome parima koha, kus elada ja kasvatada lap-

si," lisas Rand.

Eesti riigi sajandal sünnipäeval oleme tihti mõelnud oma riigi ajaloole. Meenutanud rõõmsaid hetki ja rääkinud ka keerulistest aegadest, mille kordumist ei soovi keegi. Jõulude ajal on tavaks koguneda pere ringis ja veeta koos aega. Vanemad, vanavanemad ja sõbrad ootavad hiidlasti koju. Meenutame koos toredaid hetki ja uurime oma vanematelt ja vanavanematelt, kuidas nemad vanasti jõule tähistasid ja kuidas praegune aeg erineb varasemast. Igal perekonnal on oma põnev ajalugu, millest noorem põlvkond ei pruugi teadagi.

Lisaks soovib vald juurtest loodud kuusega tõmmata tähelepanu taaskasutusele ja kohaliku ressursi väärdandamisele. Hiiumaal on äsja vastu võetud

arengukavaga UNESCO biosfääri programmalale omaset seatud üheks eesmärgiks, et loodus ja inimtegevus toimivad tasakaalus. "Hiiumaa metsaressursi tuleb majandada, kuid teha seda jätkusuutlikult, et Hiiumaa saaks olla taastuvate ressursside kasutamisel eeskujuks tervele Eestile," ütles vallavanem Reili Rand.

Jõulupuu autoriteks on Lääne-Virumaa kunstnikud Hando Kuntro ja Piret Smagar, idee Rakverele kuulsust toonud omanäoliste jõuluinstallatsioonide autorilt Teet Suurelt.

Lisaks kaunistab vald Kärddla Keskväljaku ääres kasvava kõrge kuuse, mis on püsivalt seal kasvanud aastakümneid.

Esimese advendi jõulutuled süüdatakse Kärddlas pühapäeval, 2. detsembril kell 17.30.

Kärddla tänavune jõulukuusk "Juured" sai paika teisipäeval. Nädala jooksul lisandusid veel kaunistused ka väljapoole puud.

Volikogu istungilt

Hiiumaa vallavolikogu korraline istung toimus 15. novembril kell 15–19 Kärldas vallamajas.

Lauka Põhikooli põhi-määruse muutmine ja Hiiu Valla Raamatukogu põhimääruse muutmine

Lauka Põhikooli ja Hiiu Valla Raamatukogu asuvad samas ruumis ning eelnõu kohaselt puudub vajadus kahe raamatukogu järgi. Eelnõuga on plaan muuta Lauka Põhikooli põhimäärust: „Kooli raamatukogu põhiülesannete täitmist põhikogu ja õppekirjanduse osas täidab Kärldla Osavalla Valitsuse hallatav asutus Hiiu Valla Raamatukogu Lauka haru-raamatukogu” ja täiendada Hiiu Valla Raamatukogu põhimäärust: „Raamatukogu täidab Lauka Põhikooli kooliraamatukogu ülesandeid põhikogu ja õppekirjanduse osas.” Eelnõu saadeti teisele lugemisele.

Lepametsa detailplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku korraldamine

Võeti vastu Salinõmme küla Lepametsa katastriüksuse detailplaneering, millega muudeti osaliselt Heltermaa–Sarve–Salinõmme piirkonna üldplaneeringut, vähendades ranna ehituskeeluvööndit ligikaudu 852 m² suurusel alal.

Lõuka detailplaneeringu osaline kehtetuks tunnistamine

Tunnistati osaliselt kehtetuks Vahtrepa küla Lõuka kinnistu detailplaneering.

Andro detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmine

Algati Hellamaa küla Andro katastriüksuse detailplaneeringu koostamine.

Jaagu detailplaneeringu osaline kehtetuks tunnistamine

Tunnistati osaliselt kehtetuks Paluküla Jaagu kinnistu detailplaneering Jaagu kinnistu osas ja ülejäänud osas jäeti detailplaneering kehtima.

Kinnisasja munitsipaalomandisse taotlemine (Saarnaki)

Hiiumaa vallavalitsusele on teatavaks saanud, et RMK võib soovida võõrandada Saarnaki laiul asuvad riigile kuuluvad kinnistud. Saarnaki laiul on siiani säilinud endiste taluhoonete kompleks, millest osa on eravalitsuses ja osa kuulub riigi omandisse. Varem olnud kaasomand eraisiku ja riigi vahel on käesolevaks ajaks lõpetatud ja riigile kuuluvad kinnistud Saarnaki välibaas, Rehe ning Hiiumaa laidude maastikukaitseala 6. Saarnaki välibaasi maal asuvad saun, külalistemaja ja pukktuulik. Saunale ja külalistemajale on RMK teinud uued katused, pukktuulik on läbinud uuenduskuuri. Vallavalitsus peab võimalikuks variandiks omandada kinnistud, et tagada neile ligipääs ja avalikus kasutuses olek ka tulevikus. Volikogu volitas Hiiumaa vallavalitsust alustama läbirääkimisi Saarnaki kolme kinnistu tasuta võõrandamise ja sellega seotud täpsemate asjaolude selgitamiseks.

Hiiumaa valla kaasava eelarve menetlemise kord (II lugemine)

Võeti vastu Hiiumaa valla kaasava eelarve menetlemise kord. Kaasava eelarve eesmärk on avalikult kasutatavate investeeringute tegemine või ürituste korraldamine. Selle tulemusel elluviidav objekt peab pakkuma avalikku hüve, olema avalikus kasutuses või suunatud avalikkusele (sünd-

mus) ning ettepanek ei tohi tekitada ebamõistlikke kulusid valla järgnevate aastate eelarvetele. Kaasavat eelarvet rakendatakse osavaldade põhisel: iga osavalla osa suuruseks on 10 000 eurot.

SA Hiiumaa Sadamad asutamine ja SA Kärldla Sadam põhikirja muutmine

Sihtasutuse Hiiumaa Sadamad alla tuuakse kokku Kärldla, Orjaku ja Sõru sadama majandustegevus, varad, kohustused, kehtivad koostöölepingud ja sadamate arendus- ja turundustegevus. Sadamaid ühendava organisatsiooni kaudu avanevad täiendavad võimalused rahastuse hankimiseks ja sadamate arendamiseks Euroopa Liidu piirkondlikest ja rahvusvahelistest toetusmeetmetest. Sihtasutuse asutamise-ga luuakse platvorm sadamate ühisturunduseks ja võimalused koordineeritud müügistrateegia elluviimiseks. Ühinemise tulemusel loetakse ühendatav SA Kärldla Sadam lõppenuks.

Hiiumaa sadamate tegevuse ühiseks korraldamiseks on vaja muuta SA Kärldla Sadam põhikirja, et oleks võimalik see ühendada loodava SAGA Hiiumaa Sadamad.

Asutati Sihtasutus Hiiumaa Sadamad ning nimetati vallavolikogu esindajaks sihtasutuse nõukogusse Aivar Viidik. Otsustati muuta SA Kärldla Sadam põhikirja selliselt, et oleks võimalik see ühendada loodava SAGA Hiiumaa Sadamad.

Audiitori määramine

Määrati Hiiumaa valla 2018-2021 majandusaasta aastaaruannete audiitorkontrolli teostajaks Ruut ja Partnerid Audiitorbüroo OÜ.

Hiiumaa valla 2018. aasta II lisa-eelarve

Võeti vastu 2018. aasta II lisa-eelarve, millega lisatakse sihtfi-

nantseerimise vahendid, korras-tatakse omatulusid ning eelarves kavandatu vastavaks tegevuste elluviimise võimalustele.

Maasi detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise mit-tealgatamine

Algati detailplaneeringu koostamine Härma küla Maasi katastriüksusel, mille pindala on 6,3 ha ja sihtotstarve maatulundusmaa.

Emmaste VAK põhimääruse muutmine

Otsutati kehtestada Emmaste Vaba Aja Keskuse põhimäärus – põhimäärust kaasajastati arvestades seejuures osavalla rolli.

Hiiumaa valla kalmistute kasutamise eeskiri (II lugemine)

Kehtestati Hiiumaa valla kalmistute kasutamise eeskiri, millega määratakse Hiiumaa vallas asuvate kohaliku omavalitsuse haldamisel olevate matmiseks avatud kalmistute kasutamise kord ja mis on kohustuslik kõigile kalmistul viibivatele isikutele.

Kalmistu kasutamise eeskirjas sätestatakse: kalmistu kasutamise ja heakorra nõuded, hauaplatsi kasutusse andmise tingimused ja kord, hauaplatsi kasutuslepingu sõlmimine, üleandmine ja lõpetamine, matmise korraldamine, kalmistu ja hauaplatsi kujundamine ning hooldamine. Lisaks kasutajata hauaplatsi arvele võtmise korraldamine ja muinsuskaitsealased nõuded.

Hiiumaa vallas on matmiseks avatud kalmistud:

- Pühalepa osavallas – Pühalepa kalmistu, Palade kalmistu, Kuri kalmistu;
- Kärldla osavallas – Kärldla kalmistu;

· Kõrgessaare osavallas – Malvas-te kalmistu, Puski kalmistu, Kõpu (EAÕ) kalmistu;

· Emmaste osavallas – Emmaste kalmistu, Mänspe kabeliaed;

· Käina osavallas – Käina kalmistu, Kassari kalmistu, Kuriste kalmistu.

Hiiumaa Vallavolikogu 21.6.2018 määruse nr 25 „Hiiumaa valla vara valitsemise kord” muutmine

Muudeti Hiiumaa valla vara valitsemise korra sõnastust asendades sõna “võõrandaja” sõnaga “omandaja”: “vallavara omandaja pakub vallale kohaliku omavalitsuse seadusjärgse põhiülesande täitmiseks vajalikku tööd või teenust” ning täiendati sõnastust, et oleks võimalus maa müümiseks otsustuskorras piirinaabritele: “Otsustuskorras võib võõrandada vallavara, kui vald ei vaja seda oma ülesannete täitmiseks ning vara võõrandatakse piirinaabritele.”

Kõrgessaare Vallavolikogu 12.11.2004 otsuse nr 87 „Vaba põllumajandus-maa kasutusvaldusesse saajate nimekirja kinnitamine” muutmine

Vastavalt kodaniku avaldusele arvati Kõrgessaare vallavolikogu 12. novembri 2004 otsusest „Vaba põllumajandusmaa kasutusvaldusesse saajate nimekirja kinnitamine” välja neli maatükki.

Alatiste komisjonide koosseisude kinnitamine

Seoses keskkonna- ja ehituskomisjoni liikme Kaire Nõmme vallavalitsusse tööle asumisega tehti otsus kinnitada komisjoni liikmeks Tiit Harjak.

Muud küsimused

Järgmine volikogu istung toimub 20. detsembril Kõrgessaares.

Detailplaneeringud

Hiiumaa vallavalitsuse 31. oktoobri 2018 korraldusega nr 816 kehtestati Hiiumaa valla Lauka küla Väike-Kaibaldi maaüksuse (katastritunnus 39201:004:2732) detailplaneering vastavalt AA Arhitektid OÜ tööle nr DP18-01. Planeeringu eesmärgiks on muuta olemasoleva 3,6 ha suuruse maaüksuse maatulundus-maa sihtotstarve elamumaaks. Krundile võib püstitada kuni neli hoonet ehitisealuse pinnaga kuni 600 m². Planeeringulahendus on kooskõlastatud vajalike ametiasutustega ning vastab Kõrgessaare valla üldplaneeringule. Detailplaneeringu avalik väljapanek toimus ajavahemikul 8.–22. oktoober 2018, mille käigus ettepanekuid ja arvamusi ei esitatud. Planeeringu kehtestamise korralduse ja planeeringuga on võimalik tutvuda Kärldas vallamajas (Keskväljak 5a) ja internetis Hiiumaa valla veebilehel [https://](https://vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud)

vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud.

Hiiumaa vallavolikogu 15. novembri 2018 otsusega nr 93 võeti vastu Salinõmme küla Lepametsa katastriüksuse detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP17-03). Planeeringuala suurus on ca 10,8 ha. Planeeringuga eraldatakse Lepametsa katastriüksusest (63902:001:1541) ca 0,93 ha suurune elamukrunt ja määratakse sellele ehitusõigus elamu ja kuni 2 abihoone rajamiseks. Detailplaneeringuga muudetakse Pühalepa valla Heltermaa–Sarve–Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringut, vähendades ranna ehituskeeluvööndit kavandataval ehituskrundil ligikaudu 852 m² suurusel alal. Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 14.detsembrist 2018 kuni 14.jaanuarini 2019 tööpäevadel tööajal Pühalepa osavallavalitsuses Tempa külas ja Hiiumaa valla

veebilehel <https://vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud>.

Hiiumaa vallavolikogu 15. novembri 2018 otsusega nr 94 tunnistati osaliselt kehtetuks Hiiumaa vallas Vahtrepa külas asuva Lõuka kinnistu detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 12-38) vastavalt lisatud skeemile. Ülejäänud osas jääb detailplaneering kehtima. Otsusega saab tutvuda Hiiumaa valla veebilehel <https://vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud>.

Hiiumaa vallavolikogu 15. novembri 2018 otsusega nr 95 otsustati algatada Hellamaa külas Andro (katastritunnus 63901:003:0228, üldpind 1,97 ha, sihtotstarve tootmismaa) katastriüksuse detailplaneering, mille eesmärgiks on muuta Pühalepa valla keskosa üldplaneeringut lubades Andro kinnistu osas minimaalsest krundist (1 ha) väiksema elamukrundi moodustamist,

jagada Andro kinnistu kaheks elamukrundiks ja määrata kruntide ehitusõigus. Planeeringuala suurus on u 2,36 ha. Algamisel teadaoleva info põhjal täiendavate uuringute läbiviimise vajadus puudub.

Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Pühalepa osavallavalitsus (Tempa küla, Hiiumaa vald) ja kehtestaja Hiiumaa vallavolikogu (aadress Keskväljak 5a, Kärldla, Hiiumaa vald).

Korraldusega saab tutvuda tööajal Pühalepa osavallavalitsuses Tempa külas ja Hiiumaa valla veebilehel <https://vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud>.

Hiiumaa vallavolikogu 15. novembri 2018 otsusega nr 96 tunnistati osaliselt kehtetuks Hiiumaa vallas Palukülas asuva Jaagu kinnistu detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 10-50) Jaagu kinnistu osas. Ülejäänud osas jääb detailplaneering kehtima.

Otsusega saab tutvuda Hiiumaa Hiiumaa valla veebilehel <https://vald.hiiumaa.ee/et/detailplaneeringud>.

Hiiumaa vallavolikogu algatas 15. novembri 2018 otsusega nr 100 „Detailplaneeringu koostamise algatamine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise mitteamalgatamine.” Härma külas asuval Maasi kinnistul (17501:002:0321) detailplaneeringu. Planeeringuala suurus on ca 6,9 ha. Detailplaneeringu algatamise eesmärkideks on: kinnistu jagamine, sihtotstarbe muutmine, hoonestusalade ja ehitusõiguse määramine, infrastruktuuri määratlemine, servituudi asukoha määramine, üldplaneeringu muutmine, üldplaneeringujärgse ehituskeeluvööndi vähendamine. Korraldusega ei algatata keskkonnamõju strateegilist hindamist. Täiendavaid uuringuid ei ole vaja teostada.

Kultuurikorraldajana alustab Anu Tammearu

Anu Tammearu.

Detsembri algusest alustab Hiiumaa vallavalitsuse kultuurispetsialistina Anu Tammearu, kes on juulikuust töötanud Emmaste vaba aja keskuse juhatajana.

Anu Tammearu on lõpetanud Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia tantsuõpetaja erialal ja hetkel omandab magistrikraadi Tallinna ülikoolis organisatsioonikäitumise erialal.

„Elu on viinud mind tantsu- ja kultuurikorralduse kõrvalt otsapidi nii noorsootöösse kui vabatahtliku tegevusena kaasa lööma erinevate spordisündmuste juures,” ütles Tammearu enda iseloomustuseks.

„Esmaste ülesannetena näen kultuuritegijate ja -asutuste koostöö korraldamist nii, et igal piirkonnal säiliks oma traditsioonilised sündmused ja eripärad, aga et Hiiumaa kultuuritegijad sammuksid ühte jalga ühise eesmärgi nimel. Oma isikliku veendumusena arvan, et “kuni elab külas kultuur, elab küla ka” ning selle mõttega soovin oma töid ja tegemisi peajasjalikult eesmärgistada,” lisas Tammearu.

Volikogu võttis vastu Hiiumaa arengukava

31. oktoobril kell 15-19.15 toimus Hiiumaa vallavolikogu plaaniväline istung, kus oli kaks sisupunkti:

EELK Reigi Jeesuse kogudus on esitanud pöördumise kogudusele kuuluvate Reigi kalmistu ja Kõpu alumise kalmistu haldamiseks koostöölepingu sõlmimiseks põhjendusega, et kalmistud on avalikus kasutuses ja koguduse majandustegevus põhineb vabatahtlikel annetustel ning seetõttu neil puuduvad vahendid selle korraldamiseks. Eelnõu ettepanek oli võtta kolmeks aastaks varaline kohustus Reigi Kalmistu ja Kõpu alumise kalmistu haldamiseks. Kuna hääletamisel ei leidnud varalist kohustust seadev eelnõu volikogu koosseisu hääleteenamuse toetust, siis eelnõud vastu ei võetud.

Kolmandal lugemisel oli Hiiumaa valla arengukava 2035+. Arutati ja hääletati muudatusettepanekuid ning arengukava võeti vastu.

Vallavalitsus käis ringsõidul Kõrgessaare osavallas

Novembri keskel käisid Hiiumaa vallavalitsuse liikmed ringsõidul Kõrgessaares, et tutvuda piirkonna hallatavate asutustega.

Kõrgessaare päevakeskuse ruume ja võimalusi tutvustasid Hiiumaa sotsiaalkeskuse juht Riho Rahuoja ja päevakeskuse juht Heli Harak. Samas majas asuvaid vallavalitsuse kasutuses olevaid ruume näitas Kõrgessaare osavallavanem Üllar Laid.

Järgmiseks peatusid valitsuse liikmed Kõrgessaare sadamas ja tutvusid eraomandis olevate kalatööstuse hoonetega. Kõrgessaare osavallavanem Üllar Laid rääkis, et on hiljuti kohtunud hoonete omanikuga, kellel on soov kompleks müüa.

Kõrgessaare vaba aja keskuse, Tervisemaja ruume ja võimalusi tutvustas maja tegevusi igapäevaselt juhtiv Hiiumaa valla kultuuri- ja vaba aja keskuse kultuuri- ja sporditegevuse juht Artur Valk.

Edasi liiguti Hiiumaa valla lasteaia Vigri majja, kus tutvustuse tegi maja juht Sirje Garamaga.

Valitsus pidas istungit Kõrgessaare Valitsejamajas, kus tutvuti ka raamatukogu ja noortekeskuse tööga, ning sai osa lõunasöögist Lauka põhikooli sööklas.

Vallavalitsus teeb regulaarselt istungeid erinevates Hiiumaa piirkondades, et kõik valitsuse liikmed saaksid vahetu ülevaate erinevates osavaldades asuvate asutuste olukorrast ja väljakutsetest. Varem on vallavalitsus külastanud Ristivälja külas asuvat Hiiumaa Prügilat, Tohvri hooldekodu, Emmaste lasteaeda ja spordihoonet ning Suuremõisas Hiiumaa ametikooli ruume, Suuremõisa põhikooli ja lasteaeda.

Vallavanema abina alustab Mirjam Savioja

Mirjam Savioja.

17. detsembril alustab vallavanema abina Mirjam Savioja, kes valiti tugeval konkursil seitsme kandidaadi seast.

Mirjam Savioja on pärast põhikooliõpinguid Kärddlas lõpetanud kuldmedaliga Noarootsi gümnaasiumi ning seejärel Tallinna ülikooli suhtekorralduse eriala ja Rootsi Jönköpingu ülikooli magistriõppe rahvusvahelise kommunikatsiooni eriala. Savioja on õpingute ajal töötanud klienditeeninduse valdkonnas. Tema viimane töökogemus on eraettevõtte turundusspetsialistina.

Vallavanem Reili Rand ütles, et Mirjam Savioja kasuks rääkis tema valmisolek võtta erinevaid tööalaseid väljakutseid, kiirelt kohaneda ja võtta initsiatiivi ning soov anda oma panus Hiiumaa hüvanguks. „Lisaks on suur rõõm, et seoses Mirjami tööle asumisega tuleb taas üks tegus noor hiidlane kodusaaresse tagasi,” lisas Rand.

Mirjam Savioja ütles, et näeb oma tööd vallavanema abina huvitava väljakutsena, mis annab talle võimaluse panustada kodukoha heaolusse. „Oma peamise rollina näen ma vallavanema töö hõlbustamist, edendades nii Hiiumaa vallavalitsuse osakondade kui ka erinevate partnerorganisatsioonide vahelist koostööd,” ütles Savioja.

Eelarve prioriteediks palgatõus

2019. aasta eelarve prioriteediks on ülemaakonnalsed investeeringud ja haridustöötajate palgatõus.

Hiiumaa vallavalitsus kiitis novembri lõpus heaks Hiiumaa valla 2019. aasta eelarve eelnõu ja suunas selle volikogule menetlemiseks.

Eelseisva aasta prioriteediks on investeeringud – järgmisel aastal investeerime kokku 11 miljoni euro väärtuses, millest enam kui 6 miljonit tuleb sihtotstarbelistest toetustest.

Rajatakse ülemaakonnalsed, kõigile hiidlastele mõeldud objektid Tuuletorni elamuskus Käina, Kärddla Keskväljak, Hiiumaa spordikeskus, sotsiaalkeskuse esimene etapp ning Paluküla terviserada. Loetletud objektide omaosalused on planeeritud nii osavaldade kui vallavalitsuse kuludena. Samuti on kavandatud vahendid kiire interneti rajamiseks. Järgmisel aastal viiakse ellu enamik Hiiumaa ja Käina valla ühinemistoetusest kavandatud objektid, mistõttu ka suurem osakaal neil kahel piirkonnal.

Emmaste osavalla investeringutest on kavandatud teedesse 75 424 eurot, perearstikeskuse küttesüsteemi 10 000 eurot ja lasteaia välitöödeks 15 000 eurot.

Käinas on lisaks Tuuletornile plaanitud 1 571 004 eurole kavas teedesse panustada 116 000 eurot, Orjaku sadamasse Smart Marina projekti investeeringu kaasfinantseerimise osa 25 000 eurot, väljõusaali Lussuliiva rannas summas 35 000 eurot, tä-

Tuleva aasta eelarve 40% suurem kui tänavune

Hiiumaa valla 2019. aasta eelarve kogumaht on 24,9 miljonit, mis on ligi 40% käesoleva aasta eelarvest suurem.

Tuleva aasta põhitegevuse tuludeks on kavandatud 13,9 miljonit eurot, põhitegevuse kulude maht on 12,9 miljonit eurot. Investeeringukuludeks on kokku kavandatud 4,7 miljonit eurot, finantseerimistegevus 2,7 miljonit eurot ning likviidsete varade muutus 959 907 eurot.

Üksikisiku tulumaksu laekumise kasvuks prognoositakse ligi 6% võrreldes 2018. aasta eelarvega. 2019. aastal suurendatakse kohalike omavalitsustele füüsilise isiku tulumaksu osa 11,93 protsendini antud territooriumile registreeritud isikutelt laekunud üksikisiku brutotulust.

Maksutulude ja ressursitasude jaotus 2019. aastal on kavandatud järgmiselt – 34% tuludest vallavalitsusele ja 66% osavaldadele. 2018. aastal oli vallavalitsuse tasandile jääv osa 32,79% maksutuludest ja ressursitasudest ning osavalla tuludeks eraldatakse ülejäänud osa (67,21%) maksutuludest ja ressursitasudest.

navavalgustus 5000 eurot, Spordikeskus 20 000 eurot.

Pühalepa investeerimistegevuses on kavas teedesse panustada 84 477 eurot, Paluküla terviseraja ja kergliiklustee rajamiseks summas 539 000 eurot.

Kõrgessaares on eelseisval aastal kavas Kõrgessaares asuvate hallatavate asutuste ühine küttesüsteemi kaasajastamine summas 80 000 eurot, Tervisemaja katuse soojustamine summas 100 000 eurot ning teedesse on kavandatud 40 000 eurot.

Kärddla osavallas on ülemaakonnalistest objektidest kavandatud 1 730 300 eurot keskväljaku investeeringuks, 3,4 miljonit eurot spordikeskusele ning sotsiaalkeskuse Pargi 3 I etapi ehituseks 270 900 eurot. Lisaks on plaanis teedesse panustada 130 000 eurot, väikese paargu (silla) remondiks 10 000 eurot, Kärddla põhikooli uue hoone eeltöödeks 63 585 eurot ning

lasteaia Kalda maja remondiks 493 373 eurot.

Investeeringute osaliseks finantseerimiseks on kavas võtta laenu 3,7 miljonit eurot. Valla netovõlakoormus selle kava realiseerumisel küll suureneb jõudes ligi 70 protsendini, kuid ei ületa lubatavat ülemmäära.

Põhitegevuse kuludest suurima osa, 56,3% moodustavad personalikulud. Järgmise aasta palgatõus on suurim haridustöötajatel (u 8%). Riigi osalise toega jõuab uuel aastal kõrgharidusega lasteaiaõpetajate palk 1125 euroni, kooliõpetajate palgatõusust (riiklik õpetaja miinimumpalk 2019. aastal on 1250 eurot) tulenevalt oleme ennaktemposjärele aidanud ka koolide-lasteaegade tugispetsialistide palgad. Teistel vallast palka saajatel on palgatõus keskmiselt 3 protsenti.

Reili Rand

Hiiumaa vallavanem

Kärdla osavallavalitsus võtab teenistusse haldusjuhi, kes:

- korraldab tehnilise taristuga seotud küsimuste lahendamist: osavalla tänavad, tänavavalgustus, liikluskorraldus, tehnovõrgud, katlamajad;
- koordineerib ja korraldab elamumajanduse ning vallavaraalast tegevust;
- korraldab osavalla hoonete ja autode hooldust ja remonti;
- valmistab ette (riigi)hangete dokumentatsiooni osavalla majandamiseks vajalike kaupade ja teenuste hangete läbiviimiseks.

Haldusjuhi tööpiirkond on Hiiumaa vald.

Nõudmised kandidaadile:

- kõrgharidus või tehniline eriharidus;
- hea algatus- ja analüüsivõime, meeskonnatöövalmidus, täpsus, korrektsus, suhtlemisoskus, pingetaluvus ja toimetulek erinevates suhtlussituatsioonides;
- eesti keele oskus kõrgtasemel ning inglise või vene keele oskus kesktasemel;
- üldised teadmised riigi- ja omavalitsussüsteemist, seda reguleerivatest õigusaktidest ning oma töövaldkonda reguleerivate õigusaktide tundmine;
- arvuti kasutamise oskus: MS Word, MS Internet Explorer, MS Outlook;
- B-kategooria juhiloa ja isikliku sõiduauto kasutamise võimalus tööülesannete täitmiseks.

Pakume:

- mitmekesist ja vaheldusrikast tööd
- arenguvõimalusi ja erialaseid koolitusi
- tegusat ja sõbralikku kollektiivi
- kaasaegset töökeskkonda

Motiveeritud sooviavaldus koos palgasooviga, elulookirjeldus ning haridust tõendava dokumendi koopia palume saata Kärdla osavallavalitsusele digitaalselt allkirjastatuna valitsus@hiiumaa.ee hiljemalt 13. detsembril 2018. a.

Täiendav info: lauri.preimann@hiiumaa.ee

Hiiumaa vallavalitsus võtab teenistusse lastekaitsepspetsialisti,

kelle põhiülesandeks on tagada laste hoolekande korraldamine Hiiumaa vallas.

Lastekaitsepspetsialisti töö eesmärgiks on lapse seadusega tagatud õiguste kaitse ja lapse heaolu kindlustamine lapsevanemate toetamise ning lapse kasvukeskkonna mõjutamise kaudu.

Nõudmised kandidaadile:

- kõrgharidus soovitatavalt sotsiaaltöös või erialane kõrgharidus omandamisel;
- teadmised lapse arengust, sotsiaaltööst, psühholoogiast ja nõustamisest;
- teadmised töövaldkonda reguleerivatest õigusaktidest, sotsiaalteenuste süsteemist ning riigi- ja omavalitsussüsteemist;
- kogemus asjaajamises ja dokumentide koostamises;
- oskus hoida ja järgida konfidentsiaalsust ja sotsiaaltöö eetikat;
- väga hea suhtlemis- ja läbirääkimisoskus, kohusetundlikkus, enesedistsipliin, pingetaluvus.
- eesti keele oskus kõrgtasemel, soovitatavalt inglise ja vene keele oskus suhtlemistasandil;
- hea arvutikasutamise oskus (teksti- ja tabelitöötlusprogrammid, sotsiaalinfosüsteemi STAR kasutamine)
- B-kategooria juhiloa ja isikliku sõiduauto kasutamise võimalus tööülesannete täitmiseks;
- kasuks tuleb varasem töökogemus sotsiaalhoolekande valdkonnas

Tööpiirkond: Hiiumaa vald.

Pakume

- vastutusrikast, mitmekesist ning arendavat töökeskkonda;
- toetavat meeskonda;
- erialast täiendkoolitust.

Tööle asumine esimesel võimalusel

Motiveeritud sooviavaldus koos palgasooviga, elulookirjeldus ning haridust tõendava dokumendi koopia palume esitada Hiiumaa vallavalitsusele hiljemalt 16. detsembril 2018 digitaalselt allkirjastatuna e-posti aadressile: valitsus@hiiumaa.ee

Lisainfo: Kairi Lõppe, kairi.loppe@hiiumaa.ee

Lühidalt

Hiiumaa valla eelarvest: 31. oktoobri seisuga on põhitegevuse tulusid laekunud 87% ja põhitegevuse kulusid tehtud 74%. Tulumaksu on laekunud 10 kuuga 6 828 408 eurot, mida on võrreldes 2017. a 10 kuuga 782 510 euro võrra ehk 13% rohkem.

Elamuskeskuse Tuuletorn ehitus käib tempokalt ning koostatud on ka ekspositsioonihange.

Kärdla Keskväljaku projekteerimine on lõpusirgel, projekt esitatud ehitusekspertiisi ja ehitushange koostamisel.

Hiiumaa Spordikeskuse projekteerimise hanke läbirääkimised on lõppemas, projekteerimise leping sõlmimisel. Arhitektuurikonkursi võistlustööde näitus jõuab detsembris Emmastesse.

Lõppemas on Kärdla põhikooli uue hoone põhi-projektitaotluse esitamise ettevalmistused, et 1. detsembriks saaks taotlus koostöös põhikooliga esitatud Innovele ja et aasta alguses hakata valmistama ette arhitektuurikonkursi.

Seoses Kõrgessaare mnt 2 asuva Hiiumaa sotsiaalkeskuse kolimisega Tuuru majja on vaja teha ümberkorraldusi Tuuru majas: vallavalitsus eraldas 36 000 eurot ümberkolimiseks ja esimese etapi töödeks.

Vallavalitsus otsustas kalmistute hanke tühistada ning seni toimetada oma jõudude ja lühiajalise

teenuslepinguga. Aprilliks 2019 on uued põhimõtted ja lepingud sõlmitud.

“Luidja maja” müügitehing ja Hausma kruntide müügitehingud on tehtud.

Palade hakkekatlamaja tehnilised küsimused on lahendatud ja katel läks täisvõimsusel tööle.

Novembri alguses sai korda Vanajõe tee kilomeetri pikkune lõik, mis kulgeb paralleelselt Vanajõe oruga. Tee ületab kahel korral Emmaste–Kõrgessaare piiri, mis võib olla ka põhjuseks, et seda varem korrastatud ei ole. Emmaste Kommunaali eestvedamisel ja kahe osavalla koostöös sai see tee korda tehtud ja kinnistule pääseb sõiduautoga ligi ka porisel ajal.

Kõrgessaare osavallas puhastasid sel suvel ja sügisel Paope oja peakraavi koostöös põllumajandusamet, Hiiumaa vald ja eraomanikud ning lisaks rajas RMK veel uue kraaviosa. “Ühe piirkonna veesüsteem sai täiesti uue hingamise,” oli tegevuste eestvedaja Kõrgessaare osavallavanem Üllar Laid väga rahul.

13. novembril avati Käina kultuurikeskuse ees nimeline pink Eelar Pisale, kes tähistas sel päeval oma 80. sünnipäeva. Hiiumaa EPT hiilgeaegadel oli Eelar Pisa asutuse juht, tema panus panus Käina arengusse suur ja selle mõju on tunda tänaseni. Eelar Pisa juhtimise ajal rajati Käina uued elamurajoonid. Ehitati viis 15 korteriga elamut ja sellega kasvas hüpelist Käina rahvaarv. Hiljem

rajati veel kahepereelamud Käina lõunaosas. Samal ajal ehitati Käina lasteaed, kultuurikeskus, alustati spordihoonet ja rajati tootmishooneid ning piirkonda tuli elama palju noori inimesi. Rajati ka Käina ambulatoorium, kus täna on perearstikeskus ja valla üürikorterid noortele perele. Nimelisi pinke Käinas seni ei olnud, aga osavallal on plaan traditsiooniga jätkata.

Sihtasutuse Hiiumaa Muuseumid nõukogu valiti juhtima kultuuriministeeriumi muuseuminõunik Marju Niinemaa.

Veeteede amet kuulutas Eesti lemmiktuletorniks Kõpu tuleorni, mis sai rahvahääletusel peaaegu neljandiku kõikidest häälest. Amet kuulutas Eesti lemmiktuletorni konkursi välja 1. novembril ning rahvahääletus oli avatud kuni 12. novembrini. Kokku anti lemmiktuletorni konkursil üle 3200 hääle. Esimese koha sai ülekaalukalt Hiiumaal asuv Kõpu tuleorn, auväärsele teisele kohale tuli Saaremaal asuv Sörve tuleorn ning kolmandale kohale järgmisel aastal oma 300. aastapäeva tähistav Keri tuleorn.

Hiiumaa vallavalitsus on 1. novembrist sulgenud kohalikud teed üle 3,5-tonni teljekoormusega veokitele, et teed suure koormusega ei lõhutaks ning sellega laiendanud Pühalepa vallas kehtinud praktikat üle kogu Hiiumaa. Kui on soov teed kasutada raskema veokiga, siis tuleb see vallaga kooskõlastada: vorm leitav valla kodulehelt.

Vallavalitsuse istungitelt

Otsustati viia läbi Hiiumaa spordikeskuse ja ümbritseva väliruumi arhitektuurivõistluse võitja ja osaühing Molumbaga väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetlus Hiiumaa spordikeskuse ja ümbritseva väliruumi projekteerimise hankelepingu sõlmimiseks.

Otsustati Hiiumaa Loodus- ja Tegevuskeskusel korraldada teenuse ostmiseks avatud hankemenetlusega rahvusvahelist piirmäära ületav hange „Elamuskeskuse Tuuletorn ekspositsiooni projekteerimine, tootmine ja paigaldamine“.

Otsustati Hiiumaa vallavalitsusel korraldada riigihange Kärdla-Paluküla kergliiklustee ehituseks.

Tunnistati edukaks ASi Eesti Keskkonnateenused poolt esitatud pakkumus Kärdla linna tänavate talviseks hoolduseks maksumusega 80 938 eurot (ilma käibemaksuta).

Otsustati võõrandada elektroo-

nilise enampakkumise korras Emmaste osavallas asuv kolmetoaline 49,3 m2 Kuuse maja korter 2 alghinnaga 2500 eurot.

Otsustati vallavanem Reili Rannal, kui aktsiaseltsis Kärdla Veevärk Hiiumaa valla nimel aktsionäriõigusi teostaval isikul, teha aktsionäride üldkoosolekule ettepanek kutsuda Hiiumaa valla esindajatena nõukogu liikme kohalt tagasi Aare-Villu Kattel ja Ants Vahtras ning esitada nõukogu liikme kandidaatideks Lauri Preimann, Lembit Vainumäe ja Margus Koor.

Otsustati kutsuda Georg Linkov tagasi SA Hiiumaa Muuseumid nõukogu liikme kohalt. Nimetada Sander Kopli, Karin Kokla ja Aivar Viidik SA Hiiumaa Muuseumid nõukogu liikmeteks.

Otsustati kutsuda Tiit Paulus ja Kairi Arunurm tagasi SA Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri nõukogu liikme kohalt. Nimetada Hergo Tasuja ja Riho Rahuoja SA Hiiu Maakonna Hooldekeskus Tohvri nõukogu liikmeteks.

Kinnitati Rudolf Tobiase nimelise Kärdla Muusikakooli hoolekogu õpetajate esindajad Raili Kaibald ja Siim Liik, õpilaste esindaja Karmen Telvik, lapsevanemate esindaja Ants Vahtras, vallavolikogu esindaja Toomas Kokovkin ja vallavalitsuse esindaja Lauri Preimann

Kinnitati Hiiu Valla Lasteaia hoolekogu koosseis: Siilide rühma lapsevanemate esindaja Jan Ignahhin, Oravate rühma lapsevanemate esindaja Enn Veevo, Pääsukeste rühma lapsevanemate esindaja Kadi Kiiver, Lepatriinude rühma lapsevanemate esindaja Merle Ranus, Kiisude rühma lapsevanemate esindaja Kerli Varrik, Mõmmide rühma lapsevanemate esindaja Liis Remmelg Konnakese rühma lapsevanemate esindaja Kertu Suve, Kalakeste rühma lapsevanemate esindaja Kärt Aardam, Kalda maja pedagoogide esindaja Pille Paulus, Vigri maja pedagoogide esindaja Ellen Jõhvik ja vallavalitsuse esindaja Karin Kokla.

Igapäevatööst liikluses politsei vaates

Sõites Hiiumaal ringi, võib tihti märgata mootorsõidukijuhte tegelemas kõrvaliste tegevustega sõiduki roolis. Näpatakse telefoni või nutiseadet, süüakse-juuakse või tegeletakse veel millegagi, mis tähelepanu ümbritsevast eemale juhib. Nähes politsei alarmsõidukit, üritatakse telefoni-nutiseadet ära peita.

Liikluses osaledes on esmane vajadus tagada enda ja kaasliiklejate turvalisus, seega peab iga juht tegema kõik endast oleneva ohutuse tagamiseks. Mõistlik on sõiduki juhil kõrvaliste tegevustega tegelemise ajaks leida endale sobilik ohutu peatuskoht või sobilikul hetkel ja peatumiskohal tagasi helistada.

Külm aeg on tulemas, sellega koos muutub palju ümbritsevas keskkonnas. Sõidukil pikeneb pidurdusteed, uduste härmas akende tõttu halveneb nähtavus. Võtame endale hommikuti rohkem aega, et sõidukite aknad ja tuled enne väljasõitu puhastada. Teadlikult ei räägi seekord vastutusest rikkumiste puhul, aga soovitan mõelda, kummale tegevusele kulub enam aega: kas akende-tulede puhastamisele hommikul või auto korrastamisele remonditöökojas pärast juhtunud liiklusõnnetust. Rääkimata enda või kaasliikleja vigastamisest.

Pimedal ajal on samuti märgata tuledে väärkasutust sõidukitel. Võib arvata, et juhid ei erista, mis tuled autoga sõitmisel põlevad või on sinna paigaldatud ja mis tuled võivad põlema jääda kahe sõiduki kohtumisel või jõudmisel asulasse. Soovitan siinkohal korrata üle liiklusseadusest tu-

levad nõuded ja kontrollida enda tuledে kasutust. Viisakas tulede kasutus – väiksem risk pimestada vastu sõitvat juhti – ohutum liiklus!

Kindlasti on mõistlik ja viimane aeg üle vaadata enda kasutuses oleva sõiduki rehvide seisund. Talverehvide kasutamine on

kohustuslik 1. detsembrist kuni 31. märtsini. Talverehvide puhul on minimaalne lubatud mustri jääksügavus 3 mm. Meie soovime probleemide vältimiseks rehvi välja vahetada juba siis, kui jääksügavus on 4 mm. Talverehvide kasutamine on kohustuslik sõidukitel registrimassiga kuni

3500 kg.

Lähenevaks talveks ja pimedaks ajaks soovin kõigile liikluses rohkem tähelepanelikkust ja hoolivust!

Mihkel Karjamaa
piirkonnapolitseinik

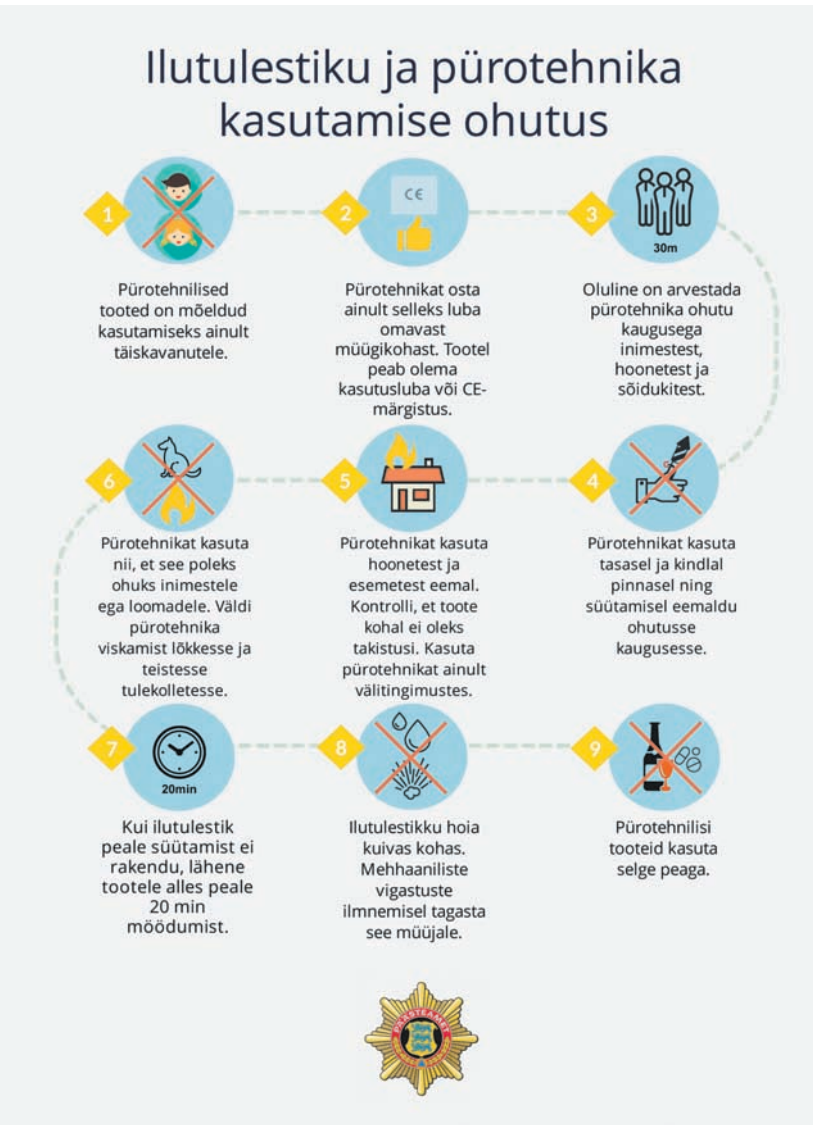
Ohutus pürotehnika käsitlemisel aitab paremaid pühi pidada

Hiljuti toimus õnnetusjuhtum Pärnumaal, kus laste käes plahvatanud ilutulestiku raketi tõttu said kaks 12-aastast poissi tõsiseid käe- ja näotraumasid. Kolmas seltskonnas olnud noormees pääses kergemate vigastustega. Uurimise käigus on välja selgitatud, et lapse käes plahvatas aastaid tagasi poisi vanaisale kingitud ilutulestiku rakett, mida noormehed üritasid põlema süüdata.

Juhtunud sündmuse valguses ning mõeldes peagi saabuvatele jõuludele ja aastavahetusele, soovitan päästeamet rääkida lastega ilutulestiku ohtlikkusest ning pürotehnika kasutamise ohtlikkusest tervikuna. Sellised õnnetused on alati traagilised, kuid need kõik on ennetatavad.

Antud teemal rääkimine ja asjakohane teavitustöö aitab kaasa tõsise probleemi teadvustamisele. Me kõik peame endale aru andma, et selliseid sündmusi meie ümber juhtuda ei tohiks. Kõik lõhkekehad, kaasa arvatud ilutulestiku raketid on ohtlikud ning igasugust lõhkeainet peab käsitlema ülimalt ettevaatlikkusega. Ilutulestikku kasutades tuleb järgida kõiki ohutusnõudeid, mis kasutusjuhendis välja on toodud.

Oluline on selgitada lastele pürotehniliste toodetega seotud ohtusid, vanusepiiranguid ning näidata eeskuju ilutulestiku ohu-

tul käsitlemisel. Lastele tuleb välistada pürotehnika kättesaadavus. Seaduslikest piirangutest enam aitab õnnetusjuhtumeid vältida just lastevanemate kas-

vatustöö.

Meeles peab pidama, et pürotehnika väärkasutamine võib põhjustada tõsiste tagajärgedega õnnetusi.

Pürotehnilise toote ostmisel ja kasutamisel tuleb tähelepanu pöörata järgnevale:

- Pürotehnilisi tooteid osta ainult selleks vastavat luba omavast müügikohast. Tooteid ei tohi osta turult või suvaliselt isikult tänaval. Pürotehniline toode peab omama kasutusluba või CE-märgistust. Lisaks peab olema tootele märgitud selle nimetus, tootja või importija nimi ja aadress, vanusepiirang kasutamisel, ohtlikkuse kategooria, ohumaa, kasutusjuhend ja käitumisjuhend juhuks, kui toode pärast süütamist ei rakendunud.
- Kasuta toodet üksnes kasutusjuhendis ettenähtud viisil. Oluline on silmas pidada ohumaad, süütamise viisi ja mis kõige olulisem: vanusepiirangut.
- Ilutulestikku hoia kuivas, ohutus ja lastele kättesaamatus kohas.
- Enne toote kasutamist kontrolli, et sellel poleks mehaanilisi vigastusi. Vigastatud toode tuleb tagastada müüjale kohe.
- Toote kasutamiseks tuleb valida õige aeg ja koht. Arvestada tuleb nii öörahu, ilmastikuolude kui toote ohutu kaugusega inimestest, hoonetest ja sõidukitest (vähemalt 30 m). Kõige suuremaks probleemiks on hooletult kasutatud või korralikult toestamata ilutulestikuraketidest süttinud rööd.
- Inimeste, loomade suunas pürotehnikat visata ei tohi, ka ei tohi visata neid lõkkesse, kaminasse ega teistesse tulekolletesse.
- Pürotehnilisi vahendeid alkoholijoobes kasutada ei tohi. Pürotehnika kasutaja peab olema kaine ning võtma sellega endale vastutuse.
- Ilutulestiku tegemisel ära hoia toodet käes ega kummardu selle kohale. Selliselt käitudes võivad tagajärjed olla tõsised ning õnnetus lõppeda vigastustega.
- Kui toode ei rakendu, oota vähemalt 20 minutit enne selle üles korjamist. Ära jäta sellist toodet vedelema ega viska prügikasti, vaid tagasta müüjale. Kahjutuks tegemiseks sobib ka toote vette viskamine.
- Märka, kui lastele müüakse neile mitte eakohaseid või sobimatuid tooteid. Sekku, et võimalikke õnnetusi ära hoida.

Eva-Maria Rand
Lääne päästkeskuse ennetusbüroo juhtivspetsialist

Orjaku kalasadam laieneb

Käina osavallavalitsus ja Mereküla kalurite klubi lahendavad koostöös Orjaku sadama arenguvajadusi, milleks on paadikohtade nappus ja sadama ohutus. Orjaku sadamat laiendatakse Kassari poole väikepaatide basseini, mis perspektiivselt annab lisaks kuni 30 kalapaadi kohta.

Käina osavallavalitsuse poolt tellitud väikepaatide sadama I etapi tööd on lõpetamisel – luuakse kümme paadikohta kuni kuue meetri pikkuste paatide sildumiseks ning kaks ajutist paadikohta betoonkai kõrval. Selleks süvendatakse sadama akvatooriumi 1,7 meetrini, rajatakse kaid ja kaldakindlustused ning betoonkai ja slipp. Tulevikus peab süvendatud sadamabassein mahutama 30 uut paadikohta.

Töid alustati aprillis, alates juulist töötasid Orjaku külamaja kõrval ekskavaatorid, sest süvendustöid ei tohtinud vee-erikasutusloa piirangute tõttu enne juulit teha. Praeguseks on süvendustööd lõppenud ning rajatakse kai- ja kaldakindlustuskonstruksioone.

Kokku tehti süvendustöid enam kui 6000 ruutmeetri suurusel alal ja süvendustööde maht u 7800 kuupmeetrit. Kogu väljakaevatud pinnas kasutatakse kohapeal täiteks, osa maismaa ja osa mere täiteks kaldakindlustuse kujundamisel.

Samas kõrval on Mereküla kalurite klubi parandamas Orjaku sadamas merepäästealast võimekust kiireks reageerimiseks. Selleks ehitatakse välja sadama merepäästeslipp koos slipi teeninduskai, slipikäru, vintsi, elektri- ja veevarustusega, samuti rajatakse slipi juurdepääsutee.

Orjaku kalasadama väikepaadisadama osa ehitusmaksumus on ligi 175 000 eurot, millele lisandub käibemaks. Töid teeb ASi Tariston Hiiumaa osakond ja lepingu järgi on ehitusajaks kokku üks aasta, ehitustööd peaksid põhiosas valmima selle aasta jooksul.

Taassünnipäeva meenutamine

Emmaste raamatukogu 100. sünnipäevaks novembri alguses saatis tervituse ka Külaküla külas sündinud Vaino Väljas.

Emmaste kogukond otsustas 30 aastat tagasi 16. novembril 1988. aastal Ülemnõukogus tehtud suveräänsusdeklaratsiooni otsuse sündimist juhatanud Väljast samuti tähtsa päeva puhul tervitada. Nii läkitasid raamatukogu ja selle sünnipäeval osalenud külalised koos osavalla ja külaseltsidega paki Emmastet käsitlevate raamatute ning heade soovidega pealinna poole tee.

Sende Lipu, kes Väljasega tihedamalt suhtleb, vahendas, et Suur Vaikija oli teost meeldivalt üllatunud ning väga liigutatud, et koduvald (esialgne sõnastus, mille ta kohe parandas, et nüüdne osavald) teda meeles pidas. Väljas soovis tänada kõiki inimesi, kes läkitusele alla kirjutasid.

Minul osavallavanemana on samuti siiras rõõm, et inimesed nii vahvasti ja südamesoovil asjaga haakusid. Sama väljendas Sende Lipu.

Mare Sarapuu Sõruotsast lisas, et praegusel hetkel tundub vabadus iseenesestmõistetavana, ent nende põlvkond mäletab hästi sündmuste käiku.

Me ei tohi unustada, et 16. november 1988 oli ülioluline samm vabadusprotsessis. Eesti sai vabaks verevalamiseta. Ja selliselt oleme riigina ka edasi talitanud – teadmises, et tarkus on suurem jõud ja vara kui muskel.

Hergo Tasuja

Hiidlased ei nõustu parvlaevade sõiduplaani kokku kuivamisega

Hiiumaa vald saatis üleeile majandus- ja kommuni-katsiooniministeeriumile ning maanteeametile pöördumise, milles väljendas ettevõtjate ja kogukonna ootust hoida Heltermaa–Rohuküla parvlaevaliini sõiduplaanis ka sädatalvel 12 reisi päevas: kuus kummaski suunas, nagu see on minimaalselt selliselt ka kevadest sügiseni.

Teisipäevaselt kohtumiselt Hiiumaa ettevõtjate esindajatega sai vald selge sõnumi, et lisaks heale taristule on parvlaevaühendusega rahuloluks olulised ka mitmed muud tahud.

“Hiiumaa elanike ja ettevõtjate jaoks on oluline aastaringselt hoida püsigraafikuna praegu kehtivat sõiduplaani ehk vähemalt kuus reisi ühes suunas päevas,” ütles Hiiumaa vallavanem Reili Rand. Ta lisas, et taoline stabiilsus annab reisijale võimaluse liikumist pikalt ette planeerida, mis toetab ettevõtjate tegevust, suurendab parvlaevade täituvust ja seega ka avaliku teenuse ka-

sutamist.

Seoses uute hea jääklassiga parvlaevade liiniletulekuga kaks aastat tagasi oli hiidlaste ootus, et suvisega analoogne ülesõiduaeg on võimalik aastaringselt, laevad saavad sõita varasemast kiiremini ning teha vähemalt kuus reisi ühel suunal päevas. “Väljumisae-gade muudatus jääolude ootuses kolmeks talviseks kuuks pöörab uppi ettevõtjate tavapärased logistikaahelad ja kokkulepped. Samuti tuleb ümber korraldada parvlaevade järgi sätitud bussiliiklus nii Hiiumaal kui ka Läänemaal, mis omakorda avaldab mõju ja tekitab rahulolematust ka bussireisijates, vähendades ka rahulolu tasuta bussiliiklusega,” märkis Rand.

Hiiumaa ettevõtjad on seisukohal, et majanduse sujuvaks toimimiseks on Heltermaa–Rohuküla liinil kuue kummaski suunas toimiva reisiga püsigraafik ainuvõimalik ning majanduslikult kahjulik ja põhjendamatult oleks talvine väljumisae-gade muutmine olukorras, kui Hiiumaa liinil on kaks laeva.

Pöördumises juhtis vallavanem ka tähelepanu, et riigieelarve vastuvõtmise ootuses on laevade

sõiduplaanid teada ja piletimüük avatud vaid 6. jaanuarini 2019. “See pärsib oluliselt kogu saare toimimist – nii ettevõtjate kui ka kogu ülejäänud kogukonna elutegevust. Seega on vaja esimesel võimalusel uue aasta graafikud teada anda ja piletimüük avada. Kuna meile teadaolevalt on järgmise aasta veomahud vähemalt selle aasta tasemel, on see ka tänastes teadmistes ja ilma riigieelarve täpse eraldiseta võimalik,” ütles Rand.

Hiiumaa vallavanem Reili Rand kiitis saadetud kirjas, et riik on sel aastal tänuvärselt panustanud reisikindlusesse, süvendades Rukki kanalit ja ennetades nii viimastel aastatel korduvalt läbielatud tõrkeid laevaliikluses ja samuti tellinud nende liinide jaoks sobivad uued laevad. Laevaliikluse sujuvaks ja kindlaks toimimiseks on oluline luua sadamatesse võimekus kahe uue laeva korraga sildumiseks, mis hetkel ei ole võimalik ei Rohuküla ega Heltermaa sadamas. “ASi Saarte Liinid investeerivad vastavate kaldarampide paigaldamiseks on väga oluline – eeldame, et see saab 2019. aastal teoks,” lisas Rand.

Mis saab Kärkla–Tõrvanina matkarajast?

Küsimus matkaraja praegusest ja tulevasest seisukorrast on raja aktiivsete kasutajate poolt korduvalt meieni jõudnud, sest olukord pole kiita. Nii oleme sunnitud välja käima uudise, et 2019. aasta algusest sulgema Kärkla–Tõrvanina matkaraja. Otsus kurvastab ja pahandab kindlasti päris paljusid, sest matkarada on vaieldamatult populaarne. Miks siis nii?

On ju Kärkla inimesed ajast aega sedakaudu Tõrvaninal käinud. Ega meiegi tõkkepuud metsale ette pane ja kedagi keelata saa oma harjumuspäraseid jalutuskäike ette võtmast. Käesoleva kirjutise mõte on teada anda, et RMK külastuskorraldusosakonnale on raja halb seisukord teada ja me töötame selle nimel, et asja parandada.

Hetkel ei saa me aga soovitada minna rajale, mille laudteelõigud on kohati purunenud. 2009. aastal rajatud laudtee on oma aja ära elanud, lisaks veel sügise-dest sadudest ja puulehtedest tingitud libedus. Kuna tänapäeva inimene ei taha hästi leppida loodud mugavuste kadumisega, siis ei saa me ka öelda, et tehtagu nii, nagu vanasti – märjal ajal pandi jalga kummikud ja mindi välja nendega. Pigem tekib rohkesti neid, kes küsivad, miks rada pole siis juba varakult remonditud

või ei tehta seda praegu. RMK-l peaks ju olema rohkesti võimalusi ja kogemusi ning kümne aastaga jõuaks ju planeerida-organiseerida raja uuendamise.

Tõetera siin on, aga sageli on nii, et kõrvaltvaatajale ei paista kätte kõik raskused ja karid, mis tegijaid tööpõllul ootavad. Suuremahulised tööd võtavad teadagi palju ajalist ja rahalist ressursi. Nii pikad laudrajalõigud nagu need Kärkla–Tõrvanina matkarajal on, nõuavad väga suuri kulutusi. Raja paiknemine kaitsealal seab lisatingimused nii projekteerimisele kui ka lammutamisele-ehitamisele. Tareste maastikukaitseala kaitsekorralduskavas 2013–2022 on Kärkla–Tõrvanina matkarada ja selle hooldamine kajastatud ja vajalik tegevus, mis annab võimaluse kasutada toetusena Euroopa Liidu rahastust. Sellest tulenevalt võiks justkui käised üles käärida ja esimesel võimalusel tööga pihta hakata. Kahjuks lõikub valdavalt riigi omandis olevate maade vahele ka siiluke eraomandis olevat maad, millel kulgeb u 500 m lõik praegusest matkarajast. Kuna maaomanik ei luba RMK-l edaspidi tema valdustes rajaga toimetada, siis seisame tõdemuse ees, et senisel kujul ja samal marsruudil pole võimalik matkarada taastada. Nimetatud rajalõigul asub sild üle Tareste

oja.

Hetkel otsitakse ja kaalutakse erinevaid lahendusvariante, kuidas säilitada Kärkla inimestele harjumuspärane Rannametsas jalutamise võimalus ja Tõrvaninal puhkajale pakkuda lisaks rannamõnudele ka harivat jalutuskäiku metsarajal.

Esialgsete plaanide kohaselt tekkis ühesuunalise raja asemele kaks ringi – üks Kärkla, teine Tõrvanina-poolses küljes. See nõuab aga juba täiesti uusi lahendusi, planeerimist ja läbirääkimisi.

Juba eelpool sai öeldud, et ega metsa saa lukku panna ja kindlasti on neid, kes rada rõõmsasti edasi kasutavad valides sobivad jalavarjud ja trotsides raskemaid-märjemaid löike rajal. Kõigi teiste ees, kes pahandavad kadunud võimaluse eest liigelda lapsevankriga ja kuiva jalaga laudteel, vabandame ja soovime kannatlikku, rahulikku ning loovat meelt leidmaks siiski võimalusi välja minna ja metsaõhku nautida. Meie omalt poolt töötame selle nimel, et võimalikult kiiresti Kärkla inimestele harjumuspärased Rannametsas jalutamise-sportimise võimalused taastada.

Liis Soonik

RMK Ristna külastuskeskuse teabajuht

Korraldatud jäätmevedu uuel aastal

Korraldatud jäätmeveo osas ei too uus aasta suuri muudatusi ja teenusepakkujana jätkab AS Eesti Keskkonnateenused ning juba sõlmitud lepingud pikenevad automaatselt.

Jätakuvalt on võimalik ühismahutite kasutamine – jäätmevaldajad võivad jäätmete kogumiseks kasutada ühiseid jäätmemahuteid, mis teenindavad küla või mitut kinnistut.

Korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamine: jäätmevaldajal on õigus esitada vallavalitsusele taotlus tema tähtajaliseks, erandkorras korraldatud jäätmeveost vabastamiseks ainult juhul, kui kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata. Sel juhul esitab jäätmevaldaja vallavalitsusele korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastamiseks

Korraldatud jäätmeveo kohta saab küsida lisainfot ASi Eesti Keskkonnateenused klienditeenindusest, telefonil 462 2811 või e-kirjaga: hiiumaa@keskkonnateenused.ee ja Hiiumaa vallavalitsusest telefonil 463 6075 või e-kirjaga: raina.smill@hiiumaa.ee.

vormikohase taotluse. Taotluse vorm on leitav Hiiumaa valla kodulehe alamlehelt Keskkond.

Suvilate, suvekodude omanikud, kes kasutavad kinnistut hooajaliselt sõlmivad niinimetatud „suvelepingud“. Lepingus lepatakse kokku võimalikud jäätmete üleandmise ajad. Kui omanik lepingut ei sõlmi, toimub konteineri tühjendamine vastavalt jäätmeveo miinimumsagedusele ja kui jäätmeid ära ei anta, saab jäätmevaldaja tühiarve. Suvekodude omanikke ei vabastata korraldatud jäätmeveost.

Jäätmeveo teenustasud 2019

Jäätmeliik	Kategooria jäätme-mahuti suurus m3	Teenustasu hind jäätmete ühekordse käitlemise eest ilma käibemaksuta (€)	Teenustasu hind jäätmete ühekordse käitlemise eest koos käibemaksuga (€)
Segaolme-jäätmed	kott 0,05	0,81 €	0,97 €
	kott 0,15	2,40 €	2,88 €
	0,08	1,28 €	1,54 €
	0,14	2,26 €	2,71 €
	0,24	3,85 €	4,62 €
	0,36	5,71 €	6,85 €
	0,60	13,25 €	15,90 €
	0,66	13,97 €	16,76 €
	0,80	15,23 €	18,28 €
	1,10	18,50 €	22,20 €
	2,50	41,27 €	49,52 €
	4,50	75,59 €	90,71 €

Pakendite kogumine – korraldatud jäätmeveo hulka ei kuulu pakendid, st klaas, segapakend, paber, papp, mis tuleb vastavalt

eeskirjale koguda eraldi ning viia pakendi kogumiskohtadesse. Palume kõigil, kellel pole lepingut jäätmete veoks, see vajadusel

sõlmida ASiga Eesti Keskkonnateenused ja leppida kokku Teile kõige sobilikum lahendus.

2019. aastal muutuvad veidi hinnad, mis on tingitud seotud kütuse hinna ja prügila käitluse suurenemisest.

Hiiumaa vald on üks jäätmeveopiirkond, kus korraldatud jäätmeveoga liitumine on kohustuslik ja jäätmevaldajad on kohustatud andma korraldatud jäätmeveoga hõlmatud olmejäätmed üle. Jäätmekäitlust ja korraldatud jäätmevedu reguleerib Hiiumaa jäätmehoolduseeskiri, mille Hiiumaa vallavolikogu võttis vastu 18. oktoobri 2018 määrusega nr 37, mis jõustus 1. novembril 2018. Kuivõrd 2019. aastaks pikendati 2016. aastal hanked tulemusel sõlmitud kontsessiooni lepingut, ei tule korraldatud jäätmeveo osas suuri muudatusi ja lepingujärgne teenusepakkuja on veel ühe aasta AS Eesti Keskkonnateenused.

Piiride korrastamine muutub lihtsamaks

Eeloleval aastal lihtsustub maaomanike jaoks maaüksuste piiride korrastamine, nagu naabermaatükkide vahelise piiri muutmine, maatüki liitmine ja jagamine.

Selleks kaasajastab maa-amet katastriandmeid, millega piiriandmed, pindala ja kõlvikuandmed muutuvad täpsemaks. Piir looduses ei muutu ja muudatused tehakse registri korrastamise eesmärgil.

Pärast Eesti iseseisvumise taastamist hakati õigusjärgsetele omanikele tagastama maid ja talusid – seda tuli teha kiiresti, et maa ei oleks peremeheta. Nii maa tagastamisel kui ka erastamisel moodistas maamõõtja piiri, määras kõlvikud ja koostas maatüki plaani. Maaüksusi moodustati ka plaanimaterjali alusel ilma moodistamiseta. Tänapäevane tehnoloogia võimaldab maa-ametil kasutada erinevaid andmeallikaid ja nende andmete alusel on maa-ametil katastripiidajana õigus luua maatüki kujud katastris, määrata kõlvikud ning arvutada pindala. See võimaldab viia vajalikke maatoiminguid läbi lihtsalt, kiirelt ja taskukohaselt ning toetada sellega kinnisavara käivet.

Uute tehniliste lahenduste abiga muutub järgmise aasta jooksul võimalikuks maatüki osaline moodistamine, mis varem võimalik ei olnud. See tähendab, et maatoimingute tegemisel ei pea maamõõtja moodistama enam kogu maatükki, vaid üksnes muudetavat piirilõiku. Osaline moodistamine aitab lahendada praktilise elu vajadusi, näiteks kui naabrid soovivad muuta omavahelist piiri, et saavutada otstarbekam maakasutus või kui tegelik maakasutus ja ametlik piir

ei lähe omavahel kokku. Samuti aitab see parandada maareformi läbiviimisel tekkinud vigu.

Juhul, kui uusi piire ei ole vaja üldse looduses tähistada, lihtsustub maatükkide liitmine ja jagamine selliselt, et maa-amet saab nimetatud toimingut sobivate alusandmete korral läbi viia elektrooniliselt, ilma maa moodistamiseta.

Piiride korrastamiseks tuleb pöörduda maamõõtja poole, kes koostab maakorralduskava. Sellele märgitakse olemasolevad ja soovitud uued maaüksuse piirid. Maaomanikud kooskõlastavad piiride muutmise kohaliku omavalitsuse ja maa-ametiga ning tellivad vajadusel moodistamise. Moodistamisandmete alusel määrab maa-amet maatükkide piirid ja pindalad. Maaomanikud tasuvad vajadusel omavahel hüvitised ja notari poole pöörduma ei pea. Maakataster registreerib uued katastriüksused ja esitab kinnistamisavalduse vastavalt maaomanike tahtele. Seega on maatoimingute tegemine maaomanikele edaspidi märksa lihtsam, ei pea enam esitama samasisulisi avaldusi mitmele riiklikule registrile ega pea pöörduma notari poole.

Maatoimingute lihtsama läbiviimise üks eeldus on see, et maa piirid oleksid katastris kajastatud võimalikult ajakohaselt ja oleksid vastavuses piiridega looduses. Samuti on tähtis, et katastrikardil kajastuks tegelik looduslik seisund ehk et oleks õige teave selle kohta, kui suure osa maatükist katab õuema, metsamaa, haritav maa, looduslik rohuma või muu maa.

Praegu loovad lihtsustatud maatoiminguteks eeldused nii moodistustehnika ja aluskaardi täpsus kui ka infotehnoloogilised või-

malused. Nii võtabki maa-amet maakatastris 1. jaanuaril 2019 kasutusele oluliselt täpsemad alusandmed. Sama piiripunkti kohta erinevate maatükkide vormistamisest ja moodistamisest kogutud andmed, mis võisid erineda lubatud vea piires, viiakse omavahel kokku. Samuti viiakse loodusobjektile kulgevad piirid vastavusse aluskaardiga. Piiriandmete kokku viimisega võivad muutuda piiripunkti koordinaadid ja sellest tulenevalt võib vähesel määral muutuda ka maatüki pindala maakatastris ja kinnistusraamatus. Oluline on rõhutada, et seejuures piir looduses ei muutu ja muudatused tehakse registri korrastamise eesmärgil. Andmed muutuvad täpsemaks ja seega on piiri asukoht looduses ka üheselt määratletav.

Eestis on maa- ja omandiandmete pidamiseks kahe registri põhine süsteem – õiguslikku tähendust omav omandiandmete register ehk kinnistusraamat ja tehniline, maatüki andmeid pidav register ehk maakataster. Kinnistusraamat saab andmed maatüki sihtotstarbe, asukoha ja pindala kohta maakatastri pidajalt ehk maa-ametilt. Seega maakatastri andmete korrastamise tulemusel muutuvad täpsemaks ka maatüki andmed kinnistusraamatus.

Head maaomanikud, palun tutvuge oma maaüksuse pindala ja kõlvikute andmetega Maa-ameti geoportaalil: <https://geoportaal.maaamet.ee/est/Andmed-ja-kaardid/Maakatastri-andmed/Katastriüksuse-kolvikute-paring-p631.html>

Andmetes võib esineda ebatäpsusi. Lisainfo ja võimalikest andmete ebatäpsustest anna palun teada maa-ametile aadressil kataster@maaamet.ee või helista infotelefonil 6750 810.

Transporditeenus Kärđlas

Kärđla piirkonnas invabussi tellimine kohalikeks sõitudeks ja mandrisõidud rehabilitatsiooni- või meditsiinasutusesse eakatele ja puudega inimestele.

Info: Pille Alevi, pille.alevi@hiiumaa.ee, tel 505 5746 või 463 6094

Kärđla sadama saun (Sadama 28/30):

8. ja 22. detsembril kell 13–15 meestele, kell 15.30–18 naistele. Pileti hind on 2.30.

Sotsiaaltoetuste taotlemine Pühalepas

Sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine toimub 11. detsembril Suuremõisa raamatukogus kell 10-12 ja Palade spordihoones kell 13-14. Info: Urme Soonvald tel 463 6844 või 521 0997.

Sotsiaaltoetuste taotlemine Viskoosas

Kõrgessaare sotsiaaltöötaja vastuvõtt Viskoosas neljapäeval, 13. detsembril kell 11–12.

PÄÄSTEAMET

HOIA TOIDUL SILM PEAL!

kodutuleohutuks.ee

ÄRA JÄTA TOITU VALVETA PLIIDILE VÕI AHJU.

See võib põhjustada tulekahju!

Pühalepa naised mandril esinemistuuril

MTÜ Pühalepa Naistekoja tantsurühm käis mandril esinemistuuril. Sellel suvel polnud meil mahti kodusaarelt väljas käia ja sügisel arutlesime, et kuidas siis nii: hulga tantsusid õpitud, selged ka, aga esinemist on nap-pinud. Hakkasime uurima, kas kusagil on „vaba lava“. Tallinna linn andis võimaluse Raekoja platsil toimuvale Jõuluturule esinema tulla, pühapäeval 18. novembril kell 12.45. Meie jaoks parim aeg, jõuab kiirustamata praamiga linna ja tagasi ka.

Seekord saime selga panna uhiuued, kaunid, lambapruunid kuued, mis valmisid ühise tegemisenä kultuuriprogrammist „Saarte pärimuslik kultuurikeskond 2015–2019“ saadud toetuse abil.

Kuued kulusid marjaks ära, ikkagi jahe ilm lihtsalt rahvarõivaga patseerimiseks ning üks me ole natuke edevad ka. Teekonnal Balti jaamast Raekoja platsile saime tänu sellele palju tähelepanu ja meid pildistati pidevalt.

Jõuluturg iseenesest nagu iga teine laat: hulka jõulunänni, kudumeid, maiustusi, piparkooke, sööki-jooki, suveniire, sepiseid ja kõike muud sarnast.

Enne esinemist oli meil aega laa-

MTÜ Pühalepa Naistekoja tantsurühm

dal ringi käia, kaupu uurida ning laada melu nautida. Ikka küsiti, et kust me oleme? Vastuseks: „Hiiumaalt, Pühalepast“. Päril uhke tunne.

Enne meid esinesid laval sartsaka kavaga Tallinna Rahumäe põhikooli lapsed ja siis tuligi meie kord. Esinesime pooletunnise kavaga kokku seitse tantsu koos vahelugemistega. Nende vahelugemiste ja hiiu naljalugude pärast kahtlesime ka, et kas on ikka neid

inimesi, kes keelt või nalja mõistavad, aga oli küll naeru kuulda publiku hulgast.

Ära sai märgitud ka Köpu tule-torn, mis valiti Eesti lemmiktu-letorniks. Sel puhul lõpetasime oma tantsukava Köpu polkaga. Muidugi sai tantsudest kõige soojema vastuvõtu „Saaremaa valss“ muusika autor Raimond Valgre ja Georg Otsa esituses, aplaus oli võimas ja platsilt kostis üsna mitu braavo hüüet. Täiesti

uskumatu – selline vastuvõtt oli meeliületav.

Lõpetuseks head soovid, ühispilt Jõuluvanaga ja kutse kohtumiseks Hiiumaal. Loodame, et ikka tullakse!

Hüvasti Tallinn, ees ootamas järgmine kontsertkoht. Teine esinemine oli kokku lepitud pisikese kavaga Keila lähedale Benita hooldekodusse. Jõudsimetäpselt kohale, vanakesed olid juba muusikatoas huviga oota-

mas. Administraator ütles, et kui teade üles pandi, et esinejad tulevad Hiiumaalt Pühalepast, siis nii mõnigi teatas, et tal on seos Hiiumaaga. Tore ju, et killuke kodusaart külla tuleb.

Kavas ikka tantsud ja lood vaheldumisi, naerdi küll iga loo peale. Kui lõpetasime, siis hüüti: üks lisapala ka, palun! Tegime ära: tantsuks „Kangakudumine“ ja juttu lõpetuseks Kärkla vanast kalevivabrikust. Pärast imetleti ja vaadati lähemalt meie rahvarõivaid, eriti pitsid, palmikud, rõhud ja nõiakojad pakkusid huvi.

Sellest kohtumisest jäi hästi südamlik ja soe tunne.

Administraator ütles pärast, et nendele võib ikka esinema tulla: kapellid, ansamblid, tantsurühmad, nukuteater – hiidlased, võtke kavas. Kõige parem kellaaeg on 14–15.30, leppige aeg kokku, kava kestvus kuni pool tundi.

Meie jäime oma pühapäevaga väga rahule. Suured tänud Helvele, kes on meid kõvasti koolitanud ja bussijuht Arele, kes on alati tasemel, kogu aeg graafikus, viib ja toob turvaliselt.

Tänuõnad veel kõigile toetajatele ja osalejatele, et tore reis teoks sai.

Ilusat algavat jõuluaega!

Tiiu Metsar

Pühalepa Naistekoda

Hiiumaa noored noortevahetusel Lätis

Oktoobri lõpus toimus Lätis Livani linnas rahvusvaheline noortevahetus „Sina ja maailm su ümber“, millest võtsid osa noored neljast Euroopa riigist – Eestist, Lätist, Leedust ja Poolast.

32 tublit ja aktiivset noort koos noorteuhtidega olid koondunud 10 päevaks ühise katuse alla eesmärgiga end arendada, üks-teiselt õppida ning enda kohta ka midagi uut teada saada. Hiiumaa noortega läksid kaasa Hiiumaa Noorsootöö Keskuse juhataja Merle Salusoo ja mina, Kärkla noortemaja noorsootöö spetsialist Einar Ilves.

Noortevahetused on ideaalsed, et arendada noores mitmeid elukestva õppe võtmepädevusi nagu nt suhtlus ema- ning võõrkeeles, kultuuriteadlikkust, eneseväljendust, ettevõtlikkust jpm. Noored õpivad ja kogevad palju mitteformaalsete keskkonnas.

Lätti jõudes ootas meid rahvaarvult Hiiumaa suurune väikelinn Livani. Osalejate seas oli andekaid muusikuid Leedust, kunstnikke, kirjanikke ja ettevõtjaid Poolast.

Teotahtelisi ning huvitundvaid noori meie võõrustajamaalt Lättist ning loomulikult meie enda, Hiiumaa tublid pojad ja tütreid.

Noortevahetused on üles ehitatud julgustamaks rahvusvahelist suhtlust noorte seas. Projekti laia ampluaa värvikirevad ülesanded tuleb täita noortel rahvusvahelistes meeskondades, suhtluskeekeks inglise keel. Mõistagi ei tunne sellises vanuses noor tihti end inglise keeles kõneledes mugavalt, kuid see kogu asja mõte ongi. Ebamugavus ei tähenda läbikukkumist. Pigem vastupidi – seal juhtuvad imed.

Järgnesid päevad täis noorte aktiivsust – gruppitööd, esitlused, arutelud jpm.

Meid külastas Reinis Kristians Širokovs, Lättist pärit noor 24-aastane motivatsioonikoolitaja, kes omandas oma oskused ja kvalifikatsiooni Šveitsis. Ta viis noortega läbi mitmeid koostööle suunatud naljakaid ja õpetlikke mängu, kus oli olulisel kohal noorte individuaalne ja kollektiivne eneseanalüüs. Ta jäi noortele meelde oma südamliku ja inspireeriva oleku ning muretu maneeriga.

Noortevahetuse programmi oli

planeeritud ka eakate kodu külastus, mis on kujunenud projektkorraldaja traditsiooniks ning kuuldavasti ootasid selle kodu elanikud meie külastust pikki silmi. Noored valmistasid ette sisuka programmi, mida esitada. Jagasime noorte poolt loodud ja kaasa toodud kingitusi ning mänge. Seejärel esineti – loeti Hamletit, lauldi, mängiti erinevaid rahvuslikke pille. 13aastane andekas noormees Leedust esitas saksofonil lugusid, millel sõidutas oma kuulajaid läbi muusika elu filosoofilistel toonidel enda juurde tagasi, jättes kõik loo lõppedes, vaikuses sõnatuks. Järgnes soe ja rõõmus aplaus, misjärel laulsid kõik projekti noored koos ühislaulu „Kalniem Pari“. Pärast esinemisi sõime ja mängisime erinevaid enda poolt valmistatud lauamänge koos eakatega mõned tunnid. Elanike südantsoojendav rõõm peegeldus nende põskedest ja silmist. Lahkusime, jättes nende kodu ning selle elanike hinged enda häälest kõlama.

Projekti kolmas tipphetk oli noortel videote filmimine. Noored pidid välja mõtlema, lavastama, filmima ja töötlemise rahvusva-

helistes meeskondades kokku neli lühifilmi kestvusega 5-20 minutit. Noored pidid mõtlema teatud probleemi peale, mis neid kõnetab ning pakkuma välja lahenduse. Tiheda graafiku tõttu polnud neil selle jaoks väga pikalt aega ning nad said kogu tööle pühendada kaks päeva. Istuti koos ja mõtiskleti, loodi ideed, need kantistenaariumina paberile ning noorteuhtide toel alustati filmimist. Noored said võimaluse kasutada filmimiseks ka kohalikku noortekeskust ja gümnaasiumi. Lühifilmide lõpptulemused ületasid kõigi ootusi. Videote filmimine ning töötlus teostati kohapeal käepäraste vahenditega. Tihti kasutati filmimiseks telefoni ja töötlemist õpiti jooksvalt. Siiski oli tulemus üllatavalt tasemel. Mitmed Hiiumaa noored mängisid nendes lühifilmides peaosasid. Lühifilmid on üles laetud YouTube'i.

Noortevahetus „Sina ja Maailm su ümber“ keerles ümber noorte. Nemad olid kogu projekti tähed. Mitmed hiiumaa noored, kes algul tundsid end ebamugavalt, olid lõpus julged, tähtsad, enesekindlad ja uhked. Kasvu oli näha ja tunda kõigis. Koht, mis esialgu

hirmutas, oli saanud kalliks ja viimasel hommikul ei tahtnud keegi ära minna. Nad tulid sealt ära suuremana, targemana ja rohkem endana. Nad nägid, et nendes on olemas kõik, mis edukaks eluks vaja. Nad nägid ja tundsid, et nad on täisväärtuslik osa ülejäänud ühiskonnast, et nende mured on meie mured, nende rõõmud on meie rõõmud ja nende saavutused on meie saavutused.

Täname meie toetajaid: Helin Juhe, MTÜ Jääk ja Praak; Kādu Aasma, PPA; Hiiumaa Coop; Noorte Tugila; Dagö Plast; Hiiumaa Noorsootöö Keskus; Hiiumaa vallavalitsus ning sotsiaalosakond. Aitäh teile kõigile, et tegite võimalikuks sellise ilusa ettevõtmise ning aitasite ellu viia midagi, mille positiivne mõju kajastub kahtlemata kõikide osalejate ja nende lähikondlaste eludes. Aitäh teile, kaheksa tublit ja südikat noort Hiiumaalt. Teiega läheks luurele küll!

Einar Ilves

Kärkla noortemaja noorsootöö spetsialist

Sotsiaalteenused uuest aastast

Uuest aastast on sotsiaalteenused ja -toetused ühtsed üle Hiiu-
maa – infot ja nõu saab endiselt
igast vallamajast sotsiaaltöota-
jatelt.

Tasuta teenused

Tugiisikuteenus on mõeldud
lapsele, tema perele või täisea-
lisele inimesele ja selle eesmärk
on iseseisva toimetuleku toeta-
mine olukordades, kus inimene
vajab sotsiaalsete, majanduslike,
psühholoogiliste või tervislike
probleemide tõttu oma kohus-
tuste täitmisel ja õiguste teos-
tamisel olulisel määral kõrvalabi:
juhendamist, motiveerimist ning
suurema iseseisvuse ja oma-
vastutuse võime arendamist.
Tugiisik ei ole teenust vajava
inimese perekonnaliige. Hiiumaal
pakub tugiisikuteenust Hiiumaa
sotsiaalkeskus.

Täisealise inimese hooldus on
mõeldud täisealisele raske või
sügava puudega inimesele, kes
vaimse või kehalise puude tõttu
vajab abi oma õiguste teostami-
seks ja kohustuste täitmiseks.

Hoolduse seadmiseks ja hooldaja
määramiseks esitab puudega in-
mene või tema esindaja taotluse,
millele on lisatud hooldaja and-
med ja hooldaja kirjalik nõusolek.
Esitatud taotluse alusel külastab
sotsiaaltöötaja puudega inimest
tema elukohas hooldusvajaduse
väljaselgitamiseks. Hooldusva-
jaduse väljaselgitamisel täidab
sotsiaaltöötaja hindamistesti, et
välja selgitada puudega inimese
kõrvalabi vajadus ja tema võime
toime tulla igapäevaelu toimin-
gutega. Hooldus seatakse täht-
ajaliselt kuni puudega inimese
arstliku ekspertiisi otsuses mär-
gitud tähtaja lõpuni või tähtajatu
otsuse korral mitte kauemaks
kui viieks aastaks. Hoolduse
seadmisel määratakse hooldaja
ülesanded ning talle igakuiselt
makstav toetus, mis määratakse
hooldamisest tingitud ja hoolda-
misega seotud lisakulu osaliseks
katmiseks.

Hooldajaks määratakse inimene,
kelle tegelik elukoht on valla ter-
ritooriumil, kes on teovõimeline,
kellel puudub raske või sügav
puue ning kes on sotsiaaltöötaja
hinnangul sobiv hooldaja
ülesandeid täitma. Hooldajaks
võib määrata inimese, kellel
on perekonnaseaduse-kohane

ülalpidamiskohustus hooldatava
suhtes.

Päevakeskuse teenuse eesmärk
on edendada ja säilitada sot-
siaalsel sihtrühmal suhtlemis- ja
tegutsemisaktiivsust, pakkudes
eesmärgistatud ja mõtestatud te-
gevust kultuurilise vaba aja veet-
mise, huvitegevuse, vabatahtliku
töö, toimetuleku toetamise ja
sotsiaalse aktiivsuse säilitamise
kaudu. Hiiumaal on viis päeva-
keskust: Hellamaa perekeskus,
Kõrgessaare päevakeskus, Kärkla
päevakeskus ning päevakeskused
Emmastes ja Leisus.

Turvakoduteenus on ajutise
eluaseme, turvalise keskkonna ja
esmase abi tagamine lapsele või
täisealisele inimesele, kes vajab
turvalist keskkonda. Turvakodu
vajavale lapsele osutatakse tee-
nust kuni lapsele turvalise elu- ja
kasvukeskkonna tagamiseni.
Teenust osutatakse inimesele
koostöös teenuse osutaja ja valla-
valitsusega. Turvakodu Hiiumaal
ei ole. Teenuse vajaduse tekkimi-
sel tuleb leida teenuse osutaja
mõnest teisest maakonnast.

Varjupaigateenus on ajutise öö-
bimiskoha pakkumine täisealise-
le inimesele, kes ei ole võimeline
endale ööbimiskohta leidma.
Ajutises ööbimiskohas tagatakse
voodikoht, pesemisvõimalus ja
turvaline keskkond. Varjupaiga-
teenust osutab MTÜ Samaaria
Eesti Misjoni hooldekodu.

Võlanõustamisteenus on in-
mese aitamine tema varalise
olukorra kindlakstegemisel, võ-
lausaldajaga läbirääkimiste pi-
damisel ja nõuete rahuldamisel.
Võlanõustamisteenust osutatak-
se koostöös töötukassaga.

Omaosalusega teenused

Koduteenusega tagatakse täis-
ealise inimese iseseisev toimetu-
lek kodustes tingimustes. Teenus
on inimesele, kellel on tervisli-
kust seisundist, funktsioonihäi-
rest või elukeskkonnast tingitud
kõrvalabi vajadus ning kellel
ei ole ülalpidamiskohustusega
pereliiget või ülalpidamiskohus-
tusega pereliige ei saa mõjuval
põhjusel oma kohustust täita.
Koduteenuse vajaduse hindami-
seks teeb sotsiaaltöötaja taot-
leja juurde kodukülastuse, mille
käigus hindab hooldusvajaduse
hindamise testi ja vestluse abil

teenuse taotleja toimetulekuvõi-
met ja kõrvalabi vajadust. Kodu-
teenuse osutamiseks sõlmitakse
leping teenust vajava inimese või
tema esindaja ja teenuse osutaja
vahel, lepingu lisana koostatakse
hoolduskava.

Täpne ja põhjalik ülevaade ko-
duteenuse tegevustest, teenuse
pakettidest ja maksumusest abi-
vajajale on antud 2018. aasta ok-
toobrikuu Hiiumaa Teatajas nr 10
ja valla kodulehel. Koduteenust
osutavad Hiiumaa sotsiaalkeskus,
Hellamaa perekeskus, Käina ja
Emmaste osavald.

Isikliku abistaja teenusega
suurendatakse raske või sügava
liikumis- või nägemispuudega
täisealise inimese iseseisvat
toimetulemist ja osalemist kõi-
gis eluvaldkondades. Teenus
on eelkõige inimese abistamine
nendes igapäevaelu tegevustes,
milles inimene vajab tulenevalt
oma puudest füüsilist kõrvalabi.
Esmajärjekorras on teenus suuna-
tud koolis või tööl käiva puudega
inimese abistamiseks.

Sotsiaaltransporditeenus on
sõiduki kasutamise võimalda-
mine tööle või õppeasutusse
sõitmiseks või avalike teenuste
kasutamiseks puudega inimesel,
kes puudest tingituna ei saa ka-
sutada ühistransporti või isiklikku
sõiduautot, või eakal, kes ei saa
kasutada ühistransporti või kellel
puuduvad võimalused kasutada
isiklikku transporti. Teenuse
saamiseks esitab teenusele õi-
gustatud inimene sotsiaaltöota-
jale taotluse, milles tellib sõidu.
Taotluse võib esitada ka telefoni
teel. Tellimus sõiduks Hiiumaa
piires tuleb esitada vähemalt
kolm tööpäeva ja väljaspool
Hiiumaad vähemalt seitse töö-
päeva enne soovitud sõiduaga.
Sotsiaaltransporditeenuse hinda-
dest on võimalik põhjalik ülevaade
saada oktoobrikuu Hiiumaa
Teatajast või valla kodulehelt.

Saunateenusele on õigus eakal,
puudega inimesel, töötul ja pal-
julapselisel perel. Saunateenuse
igakuine aeg ja koht avaldatakse
Hiiumaa Teatajas ja valla kodu-
lehel.

Päeva- või lapsehoiuteenuse
eesmärk on pakkuda arengut
ning toimetulekut toetavat iga-
päevategevust puudega lapsele
ning toetada puudega last kasva-

tavat perekonda ja anda võimalus
lapsevanemale tööl käimiseks.
Teenusele on õigus raske või
sügava puudega või liitpuudega
lapsel kuni selle kalendriaasta lõ-
puni, mil laps saab 18-aastaseks.
Teenuse osutajaks Hiiumaal on
Hiiumaa sotsiaalkeskus.

Eluruumi tagamise teenus on
teenus, millega tagatakse elu-
ruumi kasutamise võimalus in-
imesele, kes ei ole sotsiaalmajan-
duslikust olukorrast tulenevalt
võimeline enda ja oma perekonna
vajadustele vastavat eluruumi
tagama. Inimese taotluse alusel
hindab sotsiaaltöötaja eluruumi
tagamise vajadust ning esitab
oma hinnangu vallavalitsusele
otsustamiseks. Eluruumi taga-
mise teenusena antakse eluruum
üürilepingu alusel kasutamiseks
kuni viieks aastaks.

Asendus- ja järelhooldus- teenus

Asendushooldusteenus on tee-
nus millega tagatakse pika- või
lühiajaliselt lapse heaolu ja õi-
gused, võimaldatakse lapsele
tema põhivajaduste rahuldamiseks
peresarnased elutingimused,
luuakse lapsele turvaline ja
arenguks soodne keskkond
ning valmistatakse laps ette
võimetekohaseks toimetulekuks
täisealisena. Teenust osutatakse
pikaajaliselt ööpäevaringse tee-
nusena lapsele, kelle vanemad
on surnud, vanemale on tema piir-
atud teovõime tõttu määratud
eestkostja, vanema hooldusõigus
lapse suhtes on peatatud, piira-
tud või täielikult ära võetud või
kes on vanematest eraldatud.

Järelhooldusteenus on teenus,
millega toetatakse asendushool-
duselt või eestkostelt lahkuva
inimese iseseisvat toimetulekut
ja õpingute jätkamist. Asendus-
hooldust osutab hoolduspere,
perekodu ja asenduskodu.

Muu teenus võib olla vallavalit-
suse poolt korraldatud teenuse
osutamine lähtuvalt abivajaja
vajadusest – psühholoogiline
nõustamine, kriisiabi sh laste
leinalaagris osalemine, tugirüh-
mades ja tugiprogrammides
osalemine, toiduabi ja muud
toetavad teenused.

**Väljaspool kodu osutatav üld-
hooldusteenus** on turvalise kesk-
konna ja toimetuleku tagamine

täisealisele inimesele, kes tervi-
seseisundist, tegevusvõimest või
elukeskkonnast tuleneval põhju-
sel ei suuda kodustes tingimustes
ajutiselt või püsivalt toime tulla ja
kelle toimetulekut ei ole võimalik
tagada teise teenuse või muu abi
osutamisega. Teenuse vajaduse
väljaselgitamisel täidab sotsiaal-
töötaja hindamistesti.

Osaliselt valla eelarvest rahas-
tatavale väljaspool kodu osu-
tatavale üldhooldusteenusele
paigutatakse inimene, kellel puu-
dub ülalpidamiskohustusega pe-
reliige või kelle pereliige ei suuda
põhjendatult talle seadusega
pandud kohustust täita. Hiiumaal
osutavad üldhooldusteenust SA
Hiiu Maakonna Hooldekeskus
Tohvri, Samaaria Eesti Misjoni
Hiiumaa eakatekodu ja intervall-
teenusena SA Hiiumaa Haigla.

Väga suuri muudatusi sotsiaal-
teenuste osas uuest aastast oo-
data pole. Nagu ka varasemalt, nii
ka uue määruse jõustumisel on
peamine enne sotsiaalteenuse
osutamist või sotsiaaltoetuse
maksmist inimese abivajaduse
hindamine ja selle tulemusel
vajaliku abi osutamine vastavalt
abivajadusele.

Üks muudatus on pediküüri-
teenuse osutamisel abivajaja
toetamine, mis seni kehtis raske
või sügava puudega või kodu-
teenusel olevatele inimestele
Kärkla ja Kõrgessaare osavallas.
Uue määruse kehtima hakkamisel
on muudatus selles osas, et neil,
kellel on pediküüriteenust jätku-
valt vaja ja kui neil tekib teenuse
eest tasumisel raskusi, siis on
võimalus abi saamiseks pöörduda
valla poole.

Ja teine muudatus puudutab pe-
supesemisteenuse osutamist. Kui
varasemalt said Kärkla pensio-
näril soodustingimustel Selveri
pesumajas ühe masinatäie pesu
pesta, siis uuest aastast läheb
teenus üle päevakeskustele, nagu
see juba toimib teistes osavalda-
des. Teenus ei kao kellegi jaoks
ära, muutub vaid asukoht.

Lisainfot jagavad ning teenuste
ja toetuste taotluste vastuvõtmi-
sega tegelevad kõigi osavaldade
sotsiaaltöötajad. Pöördu abiva-
jaduse korral kindlasti lähimasse
vallamajja!

Milline on aasta kõige keskkonnasõbralikum tegu?

Kas sulle on silma jäänud või
oled lausa ise panustad mõnda
tänavusse toredasse ettevõtmise-
se, millel on arvestatav tulemus
meie keskkonna- ja loodushoidu?
Kui jah, siis luba meilgi olla selle
teo üle uhked ja anna sellest
kindlasti hiljemalt 30. novemb-
riks teada Aasta Keskkonnateo
konkursile.

Keskkonnaministeeriumi kor-
raldatav Aasta Keskkonnateo
konkurss puudutab laiemalt kesk-
konna heaks tehtud tegemisi,
mis on innustavad ja eeskujuks
ka kõigile teistele. „Soovime

need head teod Eestimaa pealt
üles leida, neid vääriliselt esile
tõsta ning tunnustada. Selleks
palume, et aitaksite meil kõiki sil-
mapaistvaid keskkonnahoidjaid
märgata ja neid tänada,“ kutsus
keskkonnaminister Siim Kiisler
olema keskkonnaministeeriumile
abiks tublide ettevõtmiste esile-
toomisel.

Aasta Keskkonnateole saavad
1.-30. novembril keskkonnateo
kodulehekülje kaudu kandidee-
rida nii ettevõtted, ühingud,
eraisikud kui ka asutused. Esita-
da võib nii enda tehtud projekti

kui ka kedagi teist, keda arvate
olevat teo auhinna vääriline.
„Silmapaistev projekt on selline,
millega on selgesti panustanud
keskkonna heaolusse, mis on
jõudnud sihtgruppideni ning mis
on uudse lähenemisega. Seal-
juures peaks projekt olema ellu
viidud ikka õilsa eesmärgi nimel
teha head,“ kirjeldas keskkonna-
minister Kiisler konkursile hästi
sobivaid kandidaate.

Esitanud kandidaatide seast
parimate välja selgitamiseks on
kõigil võimalik kaasa lüüa avalikul
hääletusel, mis toimub 10.–23.

detsembril www.keskkonnategu.ee
kodulehel. Kümme kõige
enam hääli kogunud projekti
esitatakse konkursil hindamisko-
misjonile, kes valib nende seast
säravaima.

Konkursi auhinnaks on õigus
kasutada keskkonnamärgist, et
oma head tööd näidata ka teiste-
tele. Lisaks paneb Keskkonnami-
nisteerium välja auhinna fondi,
mille suurus on kuni 5000 eurot.
Auhinna täpse suuruse otsus-
tab konkursil hindamiskomisjon
vastavalt esitatud projektidele.
Võitjaid autasustatakse 2019.

aasta jaanuaris.

Konkursi ning sellele esitatud
kandidaatidega saab kursis olla,
jälgides nii keskkonnatunnustus-
te kodulehte (keskkonnatunnus-
tused.ee) kui ka Facebooki lehte
([facebook.com/keskkonnatun-
nustused](https://www.facebook.com/keskkonnatunnustused)). Samuti tasub pilk peal
hoida Keskkonnaministeeriumi
kodulehel (www.envir.ee).

Aasta Keskkonnateo auhinda an-
takse välja alates 2004. aastast.

Kairi Toiger,
Keskkonnaministeerium

Jätkusuutlik mürgivaba tootmine – kes kehtestab reeglid?

Seminar ettevõtjatele ja kõigile teistele huvilistele 12. detsembril Tuuru majas

11.45 Kogunemine ja tervituskohv

12.00 Sissejuhatus - Globaalsed trendid ja jätkusuutliku

majanduse mudel Põhjamaades

Biomajandus ja mahemajandus - kus on innovatsioon

Alternatiivsed majandusharud maa piirkondades. Põhjamaade, Leedu ja Setomaa näitel

Eesti väärtuspakkumised – õhk, vesi, pindala...

Kuidas targalt biojäätmekasutada, putukatööstuse võimalused

Seejärel avatud mõttekoda – Hiiumaa bio- ja mahemajanduse väljavaated, kas saab veel paremini?

Hiiumaa ettevõtjate võimalused läbi Organic Estonia ühisturunduse

Orienteeruv lõpp 16.30

Seminar on tasuta. Registreerimine Hiiumaa arenduskeskuse kodulehel.

Lisainfo: Katrin Sarapuu tel 5341 5285, katrin.sarapuu@hiiumaa.ee või Lia Rosenbergi tel 5690 6205, lia.rosenberg@keskkonnamet.ee

Logistika ja tarneahela juhtimine

Koolitus: 8. jaanuaril Tuuru majas

Täienduskoolitus on praktilise suunitlusega, kuidas korraldada tegevust nii, et kõik võimalikult kuluefektiivselt ja paindlikult sujuks. Mis on logistika ja tarneahela peamised trendid, turu arengusunnad, hinnakujunduse mõjurid jms.

Täiendav info ja registreerimine Hiiumaa arenduskeskuse kodulehel koolituste rubriigis.

Lisainfo:

Katrin Sarapuu tel 5341 5285, katrin.sarapuu@hiiumaa.ee

Erinevate riikide kombed ja tavad. Protokoll ja etikett.

Koolitus 22.–23. jaanuaril Tuuru majas

Koolitusel räägime kultuuride erinevustest, protokollist ja etiketist rahvusvaheliste partnerite ja külalistega suhtlemiseks, ärisuundumuste korraldamiseks.

Täiendav info ja registreerimine Hiiumaa Arenduskeskuse kodulehel koolituste rubriigis.

Lisainfo: Katrin Sarapuu tel 5341 5285,

katrin.sarapuu@hiiumaa.ee

Hiiu luule radadel Kõrgessaare kandis

Oktoobri lõpus toimunud täiskasvanud õppija nädalal otsustasime Kõrgessaare raamatukogu eestvedamisel avastastada ringsõidul teada-tuntud kodukandi kohti uuest vaatenurgast – luuletuste kaudu.

Tiiu Heldema koostatud „Hiiu luule raamat“ oli meie atlas. Marsruut algas Ninametsast kulgedes läbi Luidja, Mägi, Kõpu, Kalana, Ristna, Vanajõe oru, Puski, Kiivera ja lõppes Kõrgessaares.

Igas peatuspunktis loeti ette kohaga seotud luuletus ning lühidalt tutvustati luuletuse autorit. Lisaväärtusena käisime Kõpu rahvamajas (endine õigeusu kirik-koolimaja), kus oli väljapanek rahvaluulekogujast ja rahvalaulikust Elli Küttimist ning tema kogutud rahvapärimestes. Täname siinkohal Harda Roosnat, kes võimaldas rahvamaja külastuse.

Kõpu kuulsale puutöömeistrile Väljaääre Gustavile pühendatud luuletus loeti ette tema kodukoha värvas. Ilm oli sügisele omaselt vihmane ja tuuline ning Ristna külastuskeskuse perenaise Evelyn Pähna soe vastuvõtt ning vaarikavarre tee olid täiesti omal kohal. Evelyn rääkis majas tehtavast - toimuvast ning tutvustas külastuskeskuse raamatukogu. Palju on erinevad määrajaid, leidub siiski huvitavaid raamatuid – näiteks seentega lõnga värvimine, toit loodusest, metsikult kasvanud jms.

Võimaluse korral sooviti teha jätkureisi, sest teekond Hütist Tahkunani jäi läbi sõitmata ja luuletused lugemata.

Südamlikud tänud Ludmilla Träderile, kes oli idee autor, pani paika teekonna ja otsis luuletused, maisemate asjadega assisteeris Liia Toom. Täname Evelyn Pähna ja Meelis Mägi (MS Reisid), kes lisaks roolimisele jäädvustas kõik pildile.

Eriti tänulikud oleme ETKA Andras ja Hiiu maakonna TÕN kordinaatorile Pilleriin Altermannile, kes rahastasid transporti ja sellega Hiiu luule radadel seiklemise võimalikuks muutsid.

Südamlikud tänud kõigile osalejatele, kes hoolimata tuulest, vihmast ja ehedast sügisilmast rõõmuga kaasa löid, kuulasid ja luuletusi lugesid!

Täiskasvanud õppija nädalat on Kõrgessaare raamatukogus varem tähistatud tegevustega käsitöö, kirjanduse või kultuuri vallas, koos Lauka põhikooli õpilastega õpiti erinevate nutivideinate kasutamist.

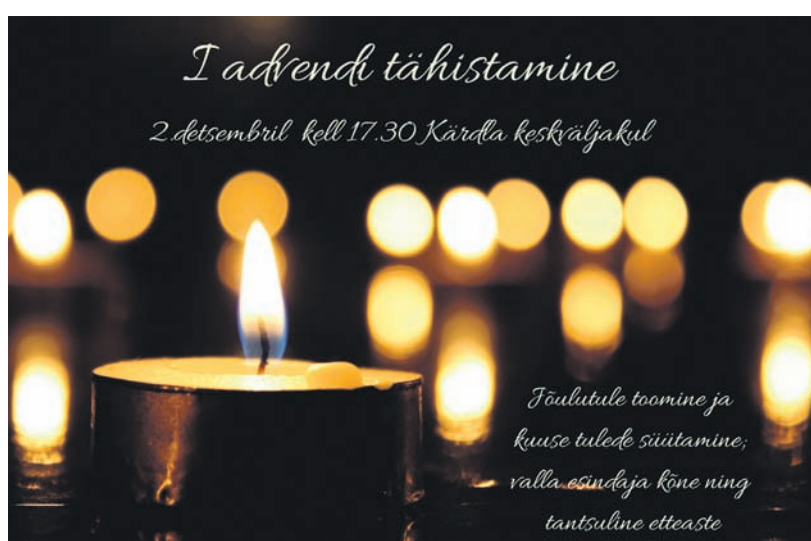
Kõrgessaare haruraamatukogu vanemraamatukoguhoidja Leelo Sarapuu

TARKVANEM.EE ESITLEB:
DOKUMENTAALLAVASTUS

SÜDAMESÜNDINUD

Kärda Kultuurikeskuses
16. detsembril kell 18.00

Tiina tantsustuudio
esitleb
SEGASUMMASEGASED
JÕULUD

Laval 140 tantsijat, nii väikesed kui suured tantsusõbrad!

Pilet 4€
algusega kell 19.00
12. detseber 2018
Kärdla Kulturimaja

Piletite broneerimine ja müük Kärdla Kultuurikeskuses tel: 4632192 või 53003234

2019
Kärdla
AASTAVAHETUSPIDU

Aastavahetuspidu saab avaloogi Kärdla kultuurikeskuses, kus voolab vahuvein, külluslike suupistevahenditega katob laud Roograhu ja särava muusikaga täidab õhtu *Diana Klas*

Peale südaööd kostitab särisevate hittidega *DJ Allan Peramets*

Kogu info laudade broneerimise ja ürituse üksikasjade kohta on kättesaadav HiiuMeel Facebooki lehel.

Peale südaööd on sissepääs kõigile TASUTA!

Kuulmisrehabilitatsiooni Keskus on Käinas 7. detsembril.

Palume aeg kokku leppida
Heli Tuisu telefonil 462 2883.

Vajalik kaasa võtta perearsti tõend ja abivahendi kaart.

Pritsumaja avatud ka laupäeviti

Seoses läheneva jõuluajaga ootab Pritsumajas asuv turismiinfo-keskus huvilisi külla raamatuid uudistama ka detsembrikuu kolmel esimesel laupäeval 1., 8. ja 15. detsembril kell 10–14.

Tavapärastelt on turismiinfo-keskus talvisel hooajal avatud E–R kl 12–17 ning suletud nädalavahetustel ja riigipühadel.

Hiiumaa sotsiaalkeskuses

Kõrgessaare päevakeskuses:

Esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl 15–16
tervisevõimlemisring

Kolmapäeviti kl 13–14.30 seniortantsu-
ring

3. detsembril ja 7. jaanuaril alates kl 8.30
pediküriteenus. Info ja registreerimine Eve tel 516 3126, Heli tel 5333 9472.

11. detsembril alates kl 8 juuksur. Eelnev registreerimine Sirje Vaku tel 463 1297, 5666 2317.

18. detsembril väljasõit Käina ujulasse: jõusaali kasutamine kl 12–12.30, vesivõimlemine kl 12.30–14, treener Helin Kääramees. Osavõttust teatada Heli tel 469 3712 või 5333 9472. Osalustasu 5 eurot. Transport: 11.05 Kõrgessaare, Lauka, 11.10 Viskoosa, 11.15 Kidaste, 11.30 Kärdla.

20. detsembril kl 13 koosviibimine: sünnipäevalaste õnnitlemine, jõulude tähistamine. Soovi korral võta kaasa loosipakk väärtusega u 3 eurot. Transport: 11.45 Kiivera, 12.20 Kidaste, 12.25 Rootsi, Pihla, 12.30 Lauka, Viskoosa

10. jaanuaril alates kell 8.30 massaažiteenus. Info ja registreerimine Eve tel 516 3126, Heli tel 5333 9472

Kõrgessaare päevakeskus osutab pesu pesemise ja dušiteenust, eelnevalt kokku leppida Inna tel 504 2292.

Tegevustoas

3. detsembril kl 10 tegevustoa kaunistamine jõuludeks

13.–19. detsembril jõulunädal tegevustoas: erinevad üritused, meisterdamised jm.

19. detsembril kl 12 klientide jõulupidu Rannapaargus

Neljapäeviti kl 11 muusikatund.

Omasteholdajad

14. detsembril kell 17 omasteholdajate jõulupidu Sõnajala sööklas. Täpsem info Raili tel 508 8164.

Erivajadustega laste kompetentsikeskus

13. detsembril kell 10 küpsetavad lastekeskuse lapsed koos oma vanaemadega piparkooke.

13. detsembril kell 16 tugiisikute kokkusaamine lastekeskuses Kärdlas Vabaduse 47

18. detsembril kell 15 erivajadustega laste vanemate tugirühma kogunemine Kärdlas Vabaduse 47 lastekeskuse majas (**anna teada oma tulekust** telefonil 5307 7353 või monika@sotsiaalkeskus.ee)

20. detsembril kell 15 lastekeskuse jõulupidu

Hiiumaa sotsiaalkeskus tänab kõiki häid inimesi ja ettevõtteid, kes on meid toetanud 2018. aastal. Soovime kogu valla rahvale rahulikku jõuluaga, meeleolukat aastavahetust ja kaunist ning rõõmuderohket uut aastat!

kogu pere jõuluprogramm
JÕULUPERE TEGEMISED
mängude ja lauludega põimitud etendus

Kärdla kultuurikeskuses
P, 9. detsembril kell 14

JÕULUPAKID KÄRDLA LASTELE, KES EI KAI VEEL LASTEALAS!

ÜLLATUS IGALE LAPSELE!

Etenduse viib läbi peojuht Pille Amur oma meeskonnaga.

TASUTA

Kutsub Hiiumaa vallavalitsus

Jõululaat
Kärdla Põhikooli fuajees

Toimub 14. detsembril
kell 15:00–18:00

Registreeruda saab huvijuhi juures kuni 7. detsembrini!

Hiiumaa ametikoolis on avatud
veoautojuhtide
õppe vastuvõtt 2019. a veebruaris alustavasse gruppi.
Dokumentide vastuvõtt kestab 7. jaanuarini 2019.
Täpsem info õppekava kohta on kooli kodulehel
www.hak.edu.ee

Esmaspäeval
3. detsembril kell 17
juhivad vald, Kärdla
politseijaoskond ja Hiiu-
maa noortevolikogu
taas tähelepanu helkuri
kandmise vajalikkusele
ja jagavad helkureid
Hiiumaa Selveri ees.

II JÄÄKALA
II FESTIVAL

16.02.2019
ORJAKU SADAMAS

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

OSKAR SEDRIK
KALJO LEINBERG
PEETER PÖLD
ALEKSEI KALLAS
ANATOLI MILKO
MINNA MÄEUMBAED
HELGA TARTU

ALJA KOBLI
AASA HUUK
LEHTE PRANNO
MARJU KOGERMANN
TAIMI VAHI
LIIVI ARRO

Kaastunne lähedastele!

Tulekul Hiiumaale

L, 1. detsember

kl 15 adventikontsert Emmaste koolimajas. Esinevad Ilona Muhel ja Maret Alango

P, 2. detsember

kl 16 Latvian Voices – Läti Vabariik 100 Käina huvi- ja kultuurikeskuses

kl 17.30 esimese adventi tähistamine Kärdlas

kl 18 esimese adventiküünla süütamine Käina kuuse juures

kl 18 adventiteenistus Emmaste kirikus. Esinevad Karina Kääri flöödiõpilased

kl 19 adventitulede süütamine Emmaste vana rahvamaja parklas oleval jõulukuusel

kl 19 I adventi tähistamine Kõrgessaare

T, 4. detsember

kl 16 kinkekoti töötuba Hellamaa perekeskuses. Kuna jõulud on kohe-kohe käes, siis on vaja välja mõelda, mille sisse kingitused pakkida. Miks mitte sel aastal teha seda keskkonnasäästlikul viisil? Töötoas õpime, kuidas erinevatest paberit ülejääkidest saab edukalt kinkekotte valmistada. Juhendab Liisi Mäeumbaed. Osalustasu 3 eurot

K, 5. detsember

kl 18.30 Jõulukontsert Kärdla kultuurimajas, esinevad Birgit Sarrap ja Peter Pöder. Pilet 12/14 eurot kultuurikeskuses ja Pileti-maailmas.

N, 6. detsember

kl 18-21 „Lauka öölaad“ Lauka külas Loode-Hiiumaa Külade seltsi seltsimajas

R, 7. detsember

kl 17.30 Käina huvikooli muusikaosakonna kontsert „Langeb lund“

Jõululaat Kärdla kultuurikeskuses

L, 8. detsember

Jõululaat Kärdla kultuurikeskuses

P, 9. detsember

kl 14-15.30 Kärdla koduste laste jõulupidu etenduse ja jõulupakkide jagamisega Kärdla kultuurikeskuses

T, 11. detsember

kl 16.30 Käina osavalla koduste laste jõulupidu Käina lasteaias. Info Heli Tuisk 462 2883 või 5349 0389

K, 12. detsember

kl 18 jõulu öömatk Paradiisi Kallestes. Eelregistreerimisega, buss Kärdlast kell 17.20

kl 19 Tt-studio jõulukontsert „Segasummasegased jõulud“ Kärdla kultuurikeskuses. Pilet 4 eurot

N, 13. detsember

kl 14.30 Kärdla eakate jõulupidu Linnumäe puhkekeskuses. Kavas jõululõuna, muusikaline meelelahutus ja ühislaulud. Registreerimine Kärdla päevakeskuses 7. detsembrini. Tulge kõik ja kindlasti!

kl 18 Kärdla muusikakooli traditsiooniline LUUTSINAPÄEVA kontsert kooli saalis. Küünlavalges saalis esinevad kooli parimad õpilased, õpetajad ja räägitakse Luutsinapäeva traditsioonist. Pakutakse piparkooke ja kuuma jooki.

R, 14. detsember

kl 10 Käsitöö jõululaat Kärdla kultuurikeskuses

kl 15-18 jõululaat Kärdla Põhikooli fuajees

kl 17.30 Palade Loodushariduskeskuses räägib Tiit Maran inimeste ja ulukite vahelistest seostest. Sihtgrupp eelkõige metsaomanikud, aga oodatud on ka kõik teised huvilised. Öhtu korraldajateks Hiiumaa Metsaselts ja Erametsakeskus

L, 15. detsember

kl 10 Käsitöö jõululaat Kärdla kultuurikeskuses

kl 12 Emmaste osavalla pensionäride jõulupidu Emmaste koolimajas. Osavõttust ja transpordisovist palume teatada vallamajja tel 462 2441 (Liia Rull) või 462 2444 (Heli Üksik)

kl 12 Eesti Maakilva II eelvoor Hellamaa Perekeskuses

kl 18 kontsert „Tähesadu“ Käina Huvi- ja Kultuurikeskuses. Esinevad Olav Ehala – klaver, Lembit Saarsalu – tenorsaksofon, Toivo Unt – kontrabass, Toomas Rull – löökpillid ja Germán Gholami – tenor. Piletid müügil kohapeal hinnaga 7.-/5.- (õpilane, pensionär).

P, 16. detsember

kl 18 dokumentaallavastus „Südamas sündinud“ Kärdla kultuurikeskuses. Pilet 10 eurot Piletilevis, Piletimailmas ja kultuurikeskuses

E, 17. detsember

kl 15-19 Emmaste lasteaia Jõulu-

kohvik. Igal täistunnil elav muusika, loterii. Kohviku tulu läheb mänguväljakule tasakaaluraja soetamiseks.

T, 18. detsember

kl 17.30 Käina huvikooli tantsuosakonna kontsert „Sügis-talv“ Käina Huvi- ja Kultuurikeskuses

kl 18 jõuluöö metsamatk kõige väiksematele matkahuvilistele Palade Loodushariduskeskuses

K, 19 detsember

kl 15 jõulupidu Emmaste lasteaias. Peole on oodatud ka kõik Emmaste osavalla kodused lapsed

kl 16 Käina eakate jõulupidu Käina kooli sööklas. Pealinnast tuleb külla Toomas Krall. Osalustasu 3 eurot. Osalemissovist ja transpordivajadusest anna teada Käina sotsiaaltööspetsialistile helistades 462 2883 või 5349 0389

kl 18 Pühalepa osavalla memme-taadi Jõuluõhtu Hellamaa perekeskuses. Osavõttust ja transpordisovist palume teatada perekeskuse telefonil 469 4630

kl 18 loodusõhtu „Elu lumehelvestel“ loodusfotograaf Urmas Tartesega Palade Loodushariduskeskuse õppeklassis. Ürituse lisainfo paladelhk@gmail.com või 5342 2087

N, 20. detsember

kl 15-17 Emmaste põhikooli õpilaste korraldatud jõulukohvik ja -laat. Toimub jõulufilmi vaatamine ja karaoke. Kõik on oodatud!

kl 16 Käina huvikooli jõulupidu Käina huvi- ja kultuurikeskuses

kl 16 Palade lasteaia jõulupidu. Jõulupeole on kutsutud ka Palade piirkonna kodused lapsed

kl 17 Emmaste põhikooli jõulupidu „Jõulud Eestis läbi 100 aasta“ õpilastele ja lapsevanematele

kl 18 Suuremõisa põhikooli jõulu-

kontsert Pühalepa kirikus

kl 19 Hiiumaa gümnaasiumi ja Kärdla põhikooli jõulukontsert Kärdla Baptistikoguduse palvemajas (Kabeli tn 3)

R, 21. detsember

kl 17 jõulukontsert Suuremõisa lossis. Esinevad Timo Lige ja HIIG segakoor

kl 17 Kõrgessaare piirkonna jõulupidu

kl 16 Suuremõisa lasteaia jõulupidu. Jõulupeole on oodatud ka Suuremõisa piirkonna kodused lapsed

kl 18 Palade põhikooli jõulupidu

R, 23. detsember

kl 12 Kõrgessaare piirkonna koduste laste jõulupidu

R, 28. detsembril

kell 14 Kärdla nukuteatri pidulik remondijärgne avamine

P, 30 detsember

kl 15 Traditsiooniline pühadevahekontsert Orjaku külamajas Jaan Tätt „AITÄH“. Rännumehe lugude ja lauludega saadame teele vana-aasta. Piletid: eelmüügist 8 eurot, kinkekaart 10 eurot Pääsukese Lilleäris Kärdla Selveris alates 5. detsembrist. Tund enne kontserdi algust hind 10 eurot.

E, 31. detsember

kl 21 „2019 Kärdla aastavahetuspäev“. Laudade (6 inimest – 120 eurot) broneerimise info leiad Hiiumeel Facebooki lehelt. Laudade arv piiratud, kiirusta!

T, 1. jaanuar 2019

Kl 00.20 Aastavahetuse pidu 2019 Kärdla kultuurikeskuses. Diskor Allan Peramets. Tasuta.

P, 6. jaanuar 2019

Ütleme Emmastes ühiselt aitäh jõulukuuskedele. Võimalus vahetada oma jõulukuusk kommide vastu. Edasine info täpsustub

Hellamaa Perekeskuses

Kolmapäeviti Pühalepa Lustiliste laulu-tantsuring. Oodatud on ka uued liikmed.

Iga kuu kolmandal pühapäeval pastoritund. Pastor Enno Tuulik. 2 korda kuus esmaspäeviti saab kokku Pühalepa piirkonna erivajadustega inimeste selts Pühalepa Põialpoisid.

Iga kuu neljapäeval kell 13.00 koguneb klubi Pühalepa Vanamehed.

Detsembri lõpuni on Hellamaa Perekeskuses Argo Nursi mere-teemaliste fotode näitus.

Näitused

Kärdla kultuurikeskuse näituseruumis

6. detsembrist 12. jaanuarini Argo Nursi fotonäitus

Kärdla nukuteatris

N, (igal neljapäeval)

kell 11 väikelaste mängutund

Alustame uut aastat teatrikülastusega!

Käina osavalla sotsiaalosakond korraldab puuetega inimestele teatrikülastuse Tallinna draamateatrisse vaatama etendust „Mõnus maatükk“, kus tegelasteks üks jändrik iiri vanamees (Jaan Rekkor), kelle vannituppa astub ühel päeval ootamatult sisse noor kinnisvaraärimees (Tiit Sukk). Etendus toimub 13. jaanuaril kell 12. Pileti hind 16 eurot, sõit prii.

Välja sõidame Käinast kell 8, et jõuda 8.30 praamile.

Registreeri **20. detsembriks 2018** telefonidel 462 2883 või 5349 0389. Kohti 40.

Hiiumaa muuseumis

KASSARI MUUSEUMIMAJA

Näitus „Elu saarel. Tuli, vesi, õhk, maa.“

Näitus heidab pilgu ennekõike hiidlaste elu argipäeva nähtustele ja sündmustele, kuid jätab ruumi ka filosoofilistele mõtisklustele ning olulistele pöördpunktidele saare ajaloos. Tuhanded aastad inimese elust on siin esitatud läbi nelja ürgelemendi, mis juba pealkirjas mainitud. Ei ole juhtumiste kronoloogilist järjestust, on seosed, oskused, võimalused ja paratamatus. Näitus on esemehelik ning lisaks teada-tuntud tarbeesemetele on seal ka mõned päris kaasaegsed kohapeal valmistatud asjad.

Põhiidee ja esemevalik tulid H. Põllolt, kujunduse kontseptsioon ja tehnilised lahendused tegid Mae Kivilo ja Kaarel Kuusk. Näituse ehitamise ja ülespanemisega tegelesid aga pea kõik muuseumi töötajad.

Ekspositsioon sai sisseseade hankimisel toetust LEADER programmis.

PIKK MAJA

Kunstinäitus „Kirkas elu. Aarne Miikmaa 110“.

Harald Oskar Miikman, hilisema nimega Aarne Miikmaa sündis 8. oktoobril 1908. aastal Kärdlas vabrikutöölise peres. Poisi kunstialane andekus avaldus varakult, kuid pere kasin majanduslik olukord ei soosinud õpingute jätkamist. Ometi avanes noormehel ajapikku võimalus õppima asuda kõigepealt Ants Laikmaa ateljeekoolis (1922–1930), hiljem ka Tartu Ülikoolis ja kunstikoolis „Pallas“.

A. Miikmaast kujunes andekas portretist, kuid tema elutee katkes 1942. aastal kõigest 33 aastasena. See oli lühike, kuid kirkas elu.

Näitusel on eksponeeritud üle 30 kunstiteose ja visandi, mis pärinevad nii Tartu Kunstimuuseumi, Viinistu Kunstimuuseumi, SA Hiiumaa Muuseumid kogudest kui ka mitmest erakogust.

Lisaks sellele saab tutvuda perele kuulunud esemete, fotode ning plakatite ja raamatutega.

Näitus jääb avatuks 9. veebruarini 2019.

Lahtiolekuajad:

Pikk Maja avatud E-L 10-17.00

Kassari muuseumimaja avatud T-L 10-17.00

Lahtiolekuajad pühadel: 24.-26. detsembril ja 1. jaanuaril muuseum suletud.

Muuseumi lahtiolekuagadel avatud ka meene- ja raamatupood. Laienenud on muuseumipoe raamatuvallik. Riilutelt leidub häid raamatuid hiiumaa-, ajaloo-, loodus-, kokandus- ja käsitööhuvilistele, sekka ka lasteraamatuid ja koolikirjandust.

Detsembris on Pika Maja ja Kassari muuseumipoes jõulumuük - kohalik käsitöö, valik uusi raamatuid, jõuluteemalisi käsitöökaardid ja jõuluehted disainifirmalt Shishi.

Lisainfo: 4632091 või info@muuseum.hiiumaa.ee

RUDOLF TOBIASE MAJAMUUSEUM ja MIHKLI TALUMUUSEUM avatud ettetellimisel

Nelja Nurga galerii

Kuni 8. detsembrini on avatud Irina Tammise isiknäitus „Sõllesed“ ja seejärel Hiiumaa Loovisikute Vabaühenduse Hiku traditsiooniline jõulunäitus, mis jääb avatuks aasta lõpuni.

Nelja Nurga galerii on sügistalvisel perioodil avatud reedeti ja laupäeviti kell 11–15.

Muudel aegadel kokkuleppel. Helistage: Valev Sein 529 6580, Helle-Mare Kömmus 529 9429, Kaja Hiis-Rinne 510 9255, Kalli Sein 503 2246, kalli@sein.ee

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetaja Liina Siniveer, tel 5386 7606, liina.siniveer@hiiumaa.ee
Kujundus ja küljendus Kersti Simsalu
Trükikoda Printall
Hiiumaa Teataja ilmub kord kuus. Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 20. kuupäevaks: liina.siniveer@hiiumaa.ee